

www.muzeš.cz
MŮZEŠ

Koupí
tohoto
časopisu
podpoříte
Konto
BARIÉRY

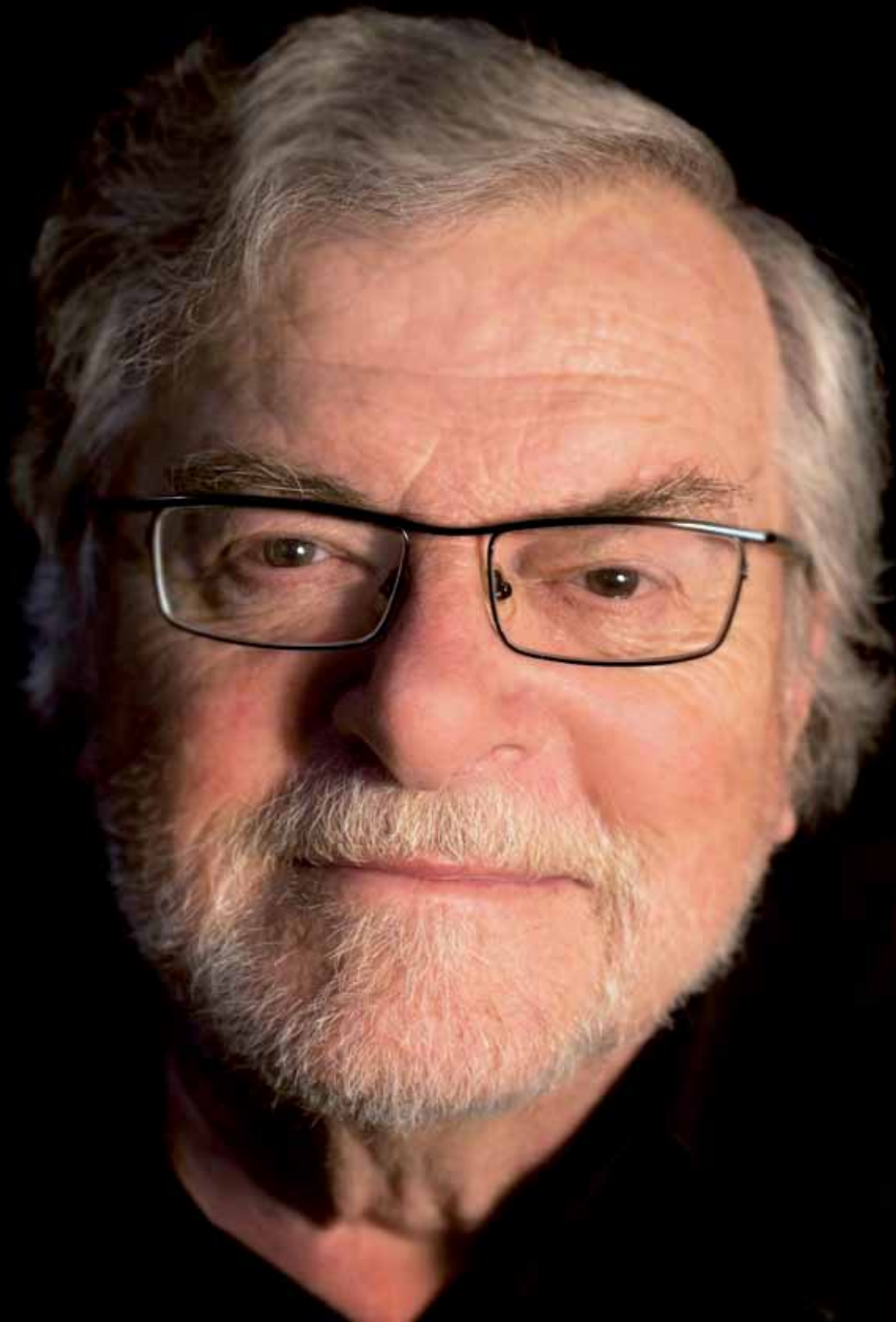
konto
bariéry
77

ČASOPIS PRO TY, KTEŘÍ SE NEVZDÁVÁJÍ • 4/2012 •

Jednotlivý výtisk 30 Kč / Předplatitelé 20 Kč

Jan Kačer: Muž bez počítače

strana 16

Ovenceká 32, 170 00 Praha 7
Lipůvka 397, 679 22 Lipůvka
Příčná 2, 736 01 Havířov

Volejte zdarma: 800 100 659
vecom@vecom.cz
www.vecom.cz

Kompletní výroba a dodávka všech typů
plošin pro tělesně postižené: šikmé
schodišťové plošiny, vertikální zdvižné
plošiny, schodišťové sedačky a schodolezy.

p ř í m á c e s t a k m o b i l i t ě

EDITORIAL

Proč ne/být dinki

Atraktivní součástí nedávné konference, jejímž hlavním tématem bylo, jak moderní technika pomáhá lidem s tělesným postižením, se staly výsledky literární soutěže jejich účastníků. Zvítězil příspěvek, v němž dívka na vozíčku velmi otevřeně líčí, jak navazovala prostřednictvím internetu známosti se zajímavými muži. A že se kvůli tomu vlastně naučila ovládat počítač. Znovu se potvrdilo, že osobám s handicapem dokáže počítač změnit život a objevit netušené. Příspěvek s titulkem *Sexem proti počítačové negramotnosti si ostatně můžete přečíst na našich webových stránkách www.muzes.cz.*

Jen pár týdnů před tím jsem na mořské pláži viděl, jak prakticky každý druhý třímá iPad a buď s někým skypuje, dívá se na film, nebo alespoň poslouchá hudbu.

A tak si vlastně člověk už ani pomalu nedokáže představit, že lze bez chytrého mobilu nebo počítače dýchat nebo vnímat východ či západ slunce.

Příkladem ostatně vidíme denně spoustu. Vzpomínám například na rozhovor s bankéřem, který s vážnou tváří tvrdil, že počítače již delší dobu určují životní styl a „dinkies jinak ani žít nechtějí“. Na mé povytažené obočí zprvu vůbec nereagoval, termín dinkies považoval za naprosto běžný. Až když jsem požádal o vysvětlení, dozvěděl jsem se, že jde o zkratku složenou ze slov *double income no kids*, tedy bezdětní s dvojitým příjmem.

A pak se člověk setká s osobností, jako je Jan Kačer. Muž, kterého zná většina z nás z filmů a divadelních prken. Tenhle pan herec a režisér ve svých pětasedmdesáti letech dokáže hovořit o kráse ohmatané a kávou polité knihy, o zázracích viděných z okna. Nemá však na mysli Windows svého PC, protože počítač odmítá používat. *Není takový přístup hodný zamyšlení? Nestojí za to občas přemýšlet i o tom, co bychom si počali, kdyby nám došly baterie v notebooku i mobilu zároveň, a my jsme se museli bez nich obejít? Postřehy Jana Kačera jsou v dnešní době natolik výjimečné, že je s potěšením otiskujeme na stranách 16 a 17.*

Berte je třeba jako návod k tomu, jak také lze prožívat právě se probouzející jaro. Bez počítačů se už asi opravdu neobejdeme, ale používat je můžeme i tak, aby nám nezdeformovaly život.

Jde to. Po týdnu na pláži jsem už po zbytek dovolené mobil dokázal zapínat jen jednou – před spaním.

Přeji vám inspirativní čtení. ▶

JINDŘICH ŠTĚPÁNEK

MUŽES

Vydává: Sdružení přátel Konta BARIÉRY ve spolupráci s Nadací Charty 77

Šéfredaktor: Jindřich Štěpánek (e-mail: jindrich.stepanek@muzes.cz, mobil: 722 966 233)

Redakce: Zdeněk Jirků (e-mail: zdenek.jirku@muzes.cz)

Radek Musílek (e-mail: radek.musilek@muzes.cz), Jan Šilpoch (e-mail: jan.silpoch@muzes.cz)

Manažerka redakce: Kateřina Uhrová (e-mail: katerina.uhrova@muzes.cz, mobil: 722 966 510).

Korektorka: Martina Čechová

Adresa redakce: Melantrichova 5, 110 00 Praha 1

Mobil: 722 966 510. Telefon: 224 242 973

Web: www.muzes.cz. E-mail: info@muzes.cz

Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

Cena jednoho výtisku je 30 Kč, pro předplatitele 20 Kč.

Celoroční předplatně 240 Kč. ISSN 1213-8908. Toto číslo vychází v dubnu 2012.

Vychází za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR a Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Art director: Jiří Bušek. Grafická úprava a sazba: Jan Bělovský.

Tisk: Grafotechna Print, s. r. o., Lýskova 1594/33, Praha-Stodůlky

Rozesílá Postservis Praha, Poděbradská 39, Praha 9

Volný prodej: Česká pošta, s. p.

Foto na titulní straně: Jan Šilpoch

OBSAH

DOBŘE ZPRÁVY

Kurzy ovládání počítače hlasem	
Samostatné bydlení	
Zdravotní knížka v mobilu	
Bezbariérový Šternberk	
Dotek světa	4

ANKETA

Poskytujete slevu pro připojení na internet držitelům průkazů ZTP?	6
--	---

TÉMA: POČÍTAČE POMÁHAJÍ

Jiří Devát: Technologie nejsou hrozba	8–10
Technika přemáhá postižení i věk	11–12
Klíčová je motivace	13
Žiju mezi slyšícími	14–15

NÁZORY

Zkuste zpomalit	16–17
-----------------	-------

DESIGN PRO NEVIDOMÉ

Kateřina Kubánková: Jakou barvu má vítr	18–20
--	-------

PŘÍKLAD PRO OSTATNÍ

Dva světy v Ateliéru P+P	21–23
--------------------------	-------

NOVÉ ZAHRANIČNÍ TECHNOLOGIE

Síla hlasu	24–25
------------	-------

TIP NA VÝLET

Praděd je pro drsoně	26–27
----------------------	-------

PORADNA

Jak se změnil příspěvek na zvláštní pomůcku	28
Dotazy z Poradny pro život s postižením	29

AUTO-MOTO

Výška sedadel pod drobnohledem	30–31
--------------------------------	-------

KONTO BARIÉRY,
MELANTRICHOVA 5, PRAHA 1

Vymýšlet projekty není těžké, ale...	33
--------------------------------------	----

NA CESTÁCH

Potápění? Pocity, které se musejí prožít!	34–35
---	-------

VAŠE FOTOGRAFIE

Na přelomu zimy a jara	37
------------------------	----

KŘÍŽOVKA

Objevený Frankenstein	38
-----------------------	----

TECHNOLOGIE
NEJSOU HROZBA
STR. 8

ZKUSTE ZPOMALIT
STR. 16

DVA SVĚTY
V ATELIÉRU P+P
STR. 21

PRADĚD
JE PRO DRSONĚ
STR. 26

POTÁPĚNÍ?
POCITY, KTERÉ SE
MUSEJÍ PROŽÍT!
STR. 34

DOBRÉ ZPRÁVY

Kurzy ovládání počítače hlasem

Už jen několik měsíců zbývá občanskému sdružení Polovina nebe do zdárného završení projektu Duhový most, v jehož rámci vede kurzy ovládání počítače hlasem pro zdravotně postižené obyvatele Prahy. A už teď lze říci, že projekt financovaný Evropským sociálním fondem (ESF) a magistrátem hlavního města své poslání beze zbytku naplní. Nejlepším důkazem jeho smysluplnosti je vedle úspěšných absolventů kurzů fakt, že občanské sdružení získalo podporu ESF a Ministerstva práce a sociálních věcí pro rozšíření této originální výuky na čtyři další kraje ČR – Jihomoravský, Královéhradecký, Plzeňský a Středočeský. Děje se tak prostřednictvím dvou samostatných projektů s výmluvnými názvy: Hlas je šance a Můj hlas – moje práce.

Cíle obou nových projektů se v zásadě neliší od Duhového mostu. V bezplatných tříměsíčních kurzech rozložených na dobu dvou let se jejich účastníci naučí ovládat počítač svým hlasem, bez použití klávesnice a myši. Tato nově nabytá dovednost zvýší

OVLÁDÁNÍ POČÍTAČE HLASEM už není utopie. Foto: ARCHIV

jejich nezávislost na pomoci druhých, ale zároveň jim umožní to, na co dříve nemohli ani pomyslet – ucházet se o vhodné zaměstnání. Bližší informace včetně kontaktů jsou na webu: www.polovinanebe.cz.

Zdravotní knížka v mobilu

Uživatelé elektronické zdravotní knížky se dostanou ke svým zdravotním záznamům i přes svůj iPhone, iPad nebo iPod Touch. Mobilní aplikace zaručí pohodlný přístup ke zdravotním informacím kdykoliv a kdekoli, mohou je například ukázat lékařům v ordinaci. Pro všechny držitele elektronické zdravotní knížky je tato služba zdarma. „Ovládání je velmi jednoduché a plně intuitivní,“ vysvětluje výhody nové

aplikace Jiří Pašek, generální ředitel společnosti IZIP. Více informací a aplikaci ke stažení lze najít na: <http://itunes.apple.com/cz/app/izip-elektronicka-zdravotni/id487273389?mt=8>. V případě, že uživatel dosud nemá elektronickou zdravotní knížku zřízenou a je klientem

Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, může se jednoduše zaregistrovat na adrese <https://reg.izip.cz/clientapplication/step1>.

PROFESIONÁLNÍ FOTKY dětí s handicapem dělají radost. Foto: Pavla Hájková

Dotek světla

Dotek světla je charitativní projekt nezvyklého zaměření. Nabízí zdarma focení v profesionální kvalitě předčasně narozeným dětem ve věku do jednoho roku a dětem s handicapem do patnácti let. S projektem spolupracuje více než 50 fotografek ze všech krajů Česka a má již zastoupení i na Slovensku. Nabídka obnáší vyhotovení pěti fotografií 13 x 18 cm a nosiče s patnácti profesionálně upravenými fotografiemi na CD/DVD. Focení je možné provést v exteriérech, v ateliéru (pokud jím fotografka disponuje), ale i doma nebo ve zdravotnickém zařízení (se souhlasem lékařského personálu). Fotografie jsou poté společně s příběhem zveřejněny na stránkách <http://doteksvetla.blogspot.com/>, kde se dozvíte víc i o tom, jak vše probíhá. Za rok působení je na stránkách uveřejněno už více než 40 příběhů. A neustále přibývají další.

Samostatné bydlení

Jedličkův ústav a školy v Praze nabízejí mladým lidem s tělesným postižením možnost bydlení „nanečisto“. Jednoroční pobyt je určen zájemcům, kteří o samostatném bydlení uvažují nebo mají chuť si ho vyzkoušet, otestovat své schopnosti a možnosti. Bydlení „nanečisto“ probíhá v jedno- a dvougardonkách s příslušenstvím za doprovodu určeného sociálního pracovníka. Cílem je posilovat kompetence mladých lidí k samostatnému životu. Více informací na www.jus.cz v sekci Naše služby. V současné době je již možné podávat žádosti o přijetí. Případní zájemci mohou volat na tel. č. 241 083 567 nebo psát na e-mail: m.kunova@jus.cz.

Bezbariérový Šternberk

Hrad Šternberk na Moravě je ve svém prvním patře oficiálně bezbariérový. Hrad má toaletu upravenou pro vozíčkáře a možnost parkování pro auta s osobami s omezenou schopností pohybu. Hrad se opírá o svah, a tak ze zahrady je první patro ve směru od města vlastně přizemí. Je tu jen pár schodů, které vozíčkáři překonají s pomocí ližin. Správa zámku se také snaží získat peníze na obnovu lichtenštejnského výtahu. Ten není dostatečně velký pro obsazený vozíček, ale pro ty, kteří mohou vstát, udělat pár kroků a přejít do výtahu, tam si sednout a vyjet s asistencí nahoru, bude dobrým pomocníkem. Více na www.hrad-sterberk.cz.

HRAD ŠTERNBERK dobyli už i vozíčkáři. Foto: ARCHIV

Z REDAKČNÍ POŠTY

Vážení přátelé, já i moje žena moc děkujeme za příspěvky ve vaší poradně. Nejsme už z nejmladších, takže se nepřátelíme s internetem jako všichni ti dnešní mladí. Proto jsme vděční za informace, které k nám doputují starou dobrou cestou potíštěného papíru. Váš časopis je pro nás v tomto ohledu nepostradatelným zdrojem. A v časech převratných změn a reformem to oceňujeme dvojnásobně. Ještě jednou díky a jak se říká: Jen houšť a větší kapky!

S úctou Josef a Anna Dvořákoví, Proseč

Vážení manželé Dvořákoví, nezbyvá než vám vaše díky oplatit. Pozitivní ohlasy nás vždy těší. Konkrétně na Poradně má největší podíl paní Lucie Marková z Ligy vozíčkářů. Snažíme se přinášet aktuální témata, která naše čtenáře zajímají a zároveň souvisí se zaměřením konkrétního čísla našeho měsíčníku. (red)

Vážení redakce, rozumím, že se snažíte vysvětlit všechny změny a novoty, protože naše úřady to pořádně neudělaly. Koho by to ale překvapilo, když senátorka, dokonce sama na vozíku (!), napíše do svého sloupku v Můžeš otázku, že by ji zajímalo, zda si někdo dal práci s přezkoumáním přístupnosti úřadů práce. A kdo jiný, proboha, by takové věci už měl iniciovat, když ne ona? Jak je vůbec možné, že to neví? A proč v roce 2012 ještě nemáme přístupné všechny úřady? Řekl bych, že to zavání porušováním základních lidských práv.

Děkuji, Pavel Holub, Praha

Vážení pane Holube, to, že všechny stavby občanské vybavenosti nejsou dosud přístupné, vyplývá bohužel z toho, že zákon říká, že se podle vyhlášky 398/2009 Sb. postupuje jen u novostaveb a u rekonstrukcí. Je-li nějaký úřad ve starém nepřístupném objektu, je pouze na dobré vůli majitele, zda si uvědomí nutnost přestavby. Mnohdy navíc dochází k tomu, že se při rekonstrukci záměrně využije (a často doslova zneužije) možnost nepřihlížet ke znění vyhlášky. Ve vyhlášce v § 2, odst. 2, se uvádí, že není-li z technických důvodů přestavba objektu na bezbariérový možná, požadavky vyhlášky se neuplatní.

Pozastavujte se nad tím, že jsem z pozice senátorky neiniciovala přezkoumání přístupnosti úřadů, potažmo nezařadila přestavbu. Asi máte pravdu, že jsem se o to

zajímat mohla. Ale obávám se, že to by bylo asi tak všechno, co by se stalo... Vyhlášku, která je součástí stavebního zákona, máme již od roku 1994, a realita je, jaká je. Neexistuje-li vůle, nejsou-li navíc potřebné finance, není-li zákonný důvod k rekonstrukci objektu na bezbariérový, nikdo s tím nehne. Bohužel.

Situace obecně je velmi špatná – to ale asi pro vás není žádná novinka. Věřte mi, že se snažím stav změnit ze všech sil, ale je to boj s větrnými mlýny. Možná jste asi před rokem četl můj sloupek, kde jsem psala, že se rýsuje možnost, že bych konzultovala studentské projekty na pražské fakultě architektury (jsem totiž přesvědčená, že to by byla cesta ke změně situace). Počáteční nadšení ze strany vedení školy přešlo postupně v mrazivé ticho – a nežádejte...
Přejí vám krásné dny.

Daniela Filipiová

Milá redakce, naprosto souhlasím se sloupkem paní Šiklové, ve kterém praví, že nejistota vyvolává bezmoc a z té pramení vztek. Jak známo, zvířata i člověk na pocit ohrožení reagují dvojnásobem – útekem nebo útokem. Útek před úřady nepřipadá v úvahu vzhledem k tomu, že pomoc státu potřebujeme a emigrovat nechceme či nedokážeme. Zbývá tedy jen útok. Naštěstí zatím většinou jen verbální. Nelze se mu divit, když se na vás ze všech stran valí zprávy podřívající jistotu. A zdaleka nejde jen o zdravotně postižené. Ti jsou ostatně pro stát bezpečnostně neškodní, ovšem až se k agresii obrátí většina společnosti, bude už pozdě. Uvědomuje si to vůbec někdo z politiků?

Blanka Rajská, Olomouc
(Dopis byl redakčně krácen)

Vážení paní Rajská, těžko můžeme odpovídat za politiky. Váš celkově mnohem delší dopis je spíše takové zamyšlení, které reaguje na jeden z řady podnětných sloupků paní Šiklové. Náš časopis se snaží diskutovat a informovanost přispět k boření obav, ze kterých opravdu nikdy nic dobrého nevzejde. (red)

Dobrý den, ráda bych vyjádřila svůj názor, který je sice subjektivní, ale já to tak cítím. Dnes je hodně populární věnovat se různým nebezpečným sportům, při kterých člověk vcelku snadno přijde

k úrazu. Mezi ně bych zařadila i horolezectví. Podle mě tihle lidé hazardují se životem a nechápu, proč bychom jim za to měli tleskat, nebo je dokonce obdivovat. A váš časopis si dá na titulní stránku člověka, který se po pádu ze stromu dostal na vozík, ale připadá mu jako skvělý nápad riskovat dál, takže visí někde na laně. Nezlobte se na mě, ale k čemu je to dobré? Nemám nic proti aktivnímu životu vozíčkářů, ale navádět ostatní k takovým nepředloženostem považuji za nezodpovědné.

S pozdravem Josefína Brabcová, Praha

Vážení paní Brbcová, vašemu postoji rozumíme, asi nejste jediná s podobným názorem. Přesto si myslíme, že bychom občas měli dávat prostor i poněkud netradičním formám vyžití lidí s postižením. Každému vyhovuje něco jiného a nikoho přece nepřemlouváme, aby lezl po skalách. Jen chceme ukázat, co všechno lze dokázat. Pohnutky, které k tomu lidi vedou, jsou pochopitelně různé. (red)

Dobrý den, žijeme ve velmi rychlé době a mnohdy se nestíháme dívat kolem sebe. Zapomínáme na lidi, kteří potřebují naši pomoc. I já zapomínám, vřdyť jsme všichni nedokonalí. Ale díky svému synovi jsem pochopila mnohé. Začala jsem si všímat toho, co jsem dříve ani neviděla. Daniel se narodil s dětskou mozkovou obrnou. Díky nádhernému centru ARPIDA se náš život hodně změnil. Seznámila jsem se tam se spoustou báječných lidí a můj syn začal chodit v chodítku.

Jsem matka samoživitelka, mnohokrát jsem si myslela, že už nemůžu dál. Ale díky ARPIDĚ a lidem, kteří nám tam pomáhají, se řada našich starostí vyřešila. Jsem velmi vděčná našemu řediteli panu Jankovskému za jeho ochotu být vždy nápomocný. Vždycky si najde čas i na nás rodiče.

A také bych chtěla poděkovat paní Jaroslavě Janouchové z odboru sociálních věcí na Magistrátu v Českých Budějovicích za její dobrotu a starost. Nikdy jsem neviděla tak skromného, mírného a ochotného úředníka. Takoví lidé jsou, i když je jich v dnešní době málo. Já věřím, že jsou od Boha.

S pozdravem Halina Charčenko
(Dopis byl redakčně krácen a upraven)

Své postřehy a názory nám pište na info@muzes.cz nebo na adresu Redakce časopisu Můžeš, Melantrichova 5, 110 00 Praha 1. ▶

ANKETA / DOBRÉ ZPRÁVY**PŘEMYSL FILIP**
Vodafone, PR

Vodafone poskytuje znevýhodněným osobám tzv. zvláštní cenový plán. Jedná se o speciální balíček 50 volných minut za zvýhodněný měsíční poplatek 50 Kč vč. 20 % DPH.

Osobám se sluchovým postižením pak nabízíme balíček 250 SMS za zvýhodněný měsíční poplatek 100 Kč vč. DPH.

Tarif je určen pro zdravotně postižené zákazníky, kteří se v souladu se zákonem o elektronických komunikacích prokážou potřebnými doklady o zdravotním postižení, dále pro držitele průkazu ZTP pouze z důvodu úplné nebo praktické hluchoty, držitele průkazu ZTP/P a osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby (dříve se tímto osobám říkalo osoby bezmocné) ve stupni II., III., a IV. Nárok na zvýhodněný tarif mají i osoby bezmocné. ▶

JURAJ GERBERY
UPC Česká republika,
tiskový mluvčí

Naše společnost sice neposkytuje speciální slevu pro handicapované zákazníky, dlouhodobě však usilujeme o konkurenceschopnou cenu za vysokorychlostní internet.

V případě objednání přes web momentálně nabízíme bez datových limitů UPC Fiber Power 10 (download 10 Mb/s) již za 299 Kč měsíčně.

Nejvýhodnější je pak UPC Fiber Power 100 (download 100 Mb/s) za 500 Kč na první čtyři měsíce. Instalace je přitom za jednu korunu a modem pronajímáme zadarmo. ▶

POSKYTUJETE SLEVOU PRO PŘIPOJENÍ NA INTERNET DRŽITELŮM PRŮKAZŮ ZTP?**MARTINA KEMROVÁ**
T-Mobile,
senior manažerka firemní komunikace

Speciální nabídku týkající se jen datových služeb v tuto chvíli nemáme. Momentálně nabízíme pro handicapované zákazníky zvýhodnění ve formě 200 minut a 200 SMS zdarma k jejich standardnímu hlasovému tarifu.

Osobou oprávněnou k čerpání zvýhodnění je držitel průkazu ZTP/P, držitel průkazu ZTP z důvodu úplné nebo praktické hluchoty, osoba závislá na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II. (středně těžká závislost), stupni III. (těžká závislost) nebo stupni IV. (úplná závislost) nebo jde-li o nezletilou osobu, účastník, který o ni osobně pečuje, a také osoba, která vychovává nebo která osobně pečuje o nezletilou osobu, která jí byla svěřena do péče nahrazující péči rodičů, nebo osoba závislá na pomoci jiné osoby, a to v I. stupni závislosti, jestliže u T-Mobile čerpala původní státní příspěvek do 1. 7. 2008 včetně. ▶

DAVID OTOUPALÍK
NETBOX Brno, produktový manažer

Naše společnost vychází již několik let vstříc zdravotně a sociálně znevýhodněným skupinám a jejich zařízením.

Držitelům průkazu ZTP umožňujeme získat přístup na internet s rychlostí 12/6 Mb/s za 299 Kč s tím, že tato cena je platná napořád, případně balíček s internetem 30/15 Mb/s společně s TV Přepínám (více než 60 TV kanálů), to vše za 449 Kč a také s cenou napořád. Této nabídky využívají řádově stovky našich zákazníků.

Jak získat zvýhodněnou cenu? Stačí, když se osoba s průkazem ZTP dostaví na zákaznické centrum v daném městě, předloží svůj průkaz ZTP a uzavře smlouvu na využívání služby NETBOX Balíček Easy na 12 nebo 24 měsíců. Samozřejmě je podmínka pokrytí sítě NETBOX v dané lokalitě. ▶

NÁKUP V BEZBARIÉROVÉM PROSTŘEDÍ. Slibuje jej společnost Auto ESA osobám s těžkým zdravotním postižením. V programu Handycar nabízí výhodný nákup ojetých automobilů, zprostředkování úprav řízení, možnost získání úvěru nebo sníženou sazbu pojištění. Více na: www.handycar.cz.

TŘETÍ V KRAJI. Handicap centrum Srdce, o. p. s., provozuje v Poděbradech chráněnou dílnu, bydlení a denní stacionář. Výrobky CHD používají ochrannou známku Práce postižených. Kontakt: e-mail: reditel@hcsrdce.cz, tel. č. 325 613 362, 728 180 180.

MYSLELI I NA PARKOVIŠTĚ. Vchod do budovy policejního ředitelství Karlovarského kraje a pohyb uvnitř je bez architektonických bariér. Před objektem najdou řidiči s těžkým postižením pohybového aparátu sedm parkovacích míst.

REKREAČNÍ PLAVÁNÍ. Bazén na holešovickém Výstavišti má bezbariérový přístup a spouštěcí zařízení pro imobilní.

ZPŘÍSTUPŇUJETE ŠKOLU? Nadace ČEZ vyhláší jednou ročně grantové řízení Oranžové schody. Z grantu lze financovat pořízení schodolezů, výtahů, schodišťových plošin nebo naváděcích systémů pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace. Aktuální informace jsou na: www.nadacecez.cz.

SPOLUPRÁCE PŘES HRANICI. Česká republika a Polsko spustily projekt Osoba se zdravotním postižením mým sousedem. Jeho záměrem je podpora osob s fyzickým postižením při začleňování do společnosti. Do projektu se zapojila také obchodně-podnikatelská fakulta v Karviné. Stránky projektu: <http://popz.rs.opf.slu.ce>.

BEZ TRMÁCENÍ PO SCHODECH. Při stavebních úpravách městského úřadu v Novém Sedle na Sokolovsku nezapomněl investor na zákon o bezbariérovosti veřejných budov a nechal instalovat výtah.

PŘIJEDOU A POMOHOU. Asistenční služby seniorům a osobám se zdravotním postižením poskytuje v Praze a okolí společnost Home senior. Volejte na bezplatnou linku 800 888 014.

MALTÉZŠTÍ RYTÍŘI V PŘEROVĚ. Obecně prospěšná společnost Maltéžská pomoc otevřela nové centrum pomoci pro lidi s postižením i rodiny pečující o dlouhodobě nemocné. Její aktivity jsou zaměřeny také na děti s kombinovaným postižením a osoby, jimž do života zasáhla přírodní katastrofa. Kontakt: e-mail: info@maltezskapomoc.cz, tel. č. 257 534 935. ▶ (nouz)

Předplatte si časopis MŮZEŠ

Předplatné na dva roky se slevou za 380 Kč!

Pokud si předplatíte Můžeš na dva roky,
ušetříte proti ročnímu předplatnému 100 Kč
a proti volnému prodeji 316 Kč.

Soutěž o kartu Handy Card!

Jak se jmenuje brněnské divadlo, které v únoru hostilo festival Tanec a handicap?

Odpovědi na tuto otázku zasílejte do 15. následujícího měsíce na adresu redakce:
Melantrichova 5, 110 00 Praha 1
nebo na mailovou adresu: info@muzes.cz. Odpovědi označte slovem SOUTĚŽ.

Minulou otázku správně zodpověděla Jana Kocmanová z Pece u Domažlic.

Vylosovaný autor správné odpovědi získá kartu Handy Card.
Ta přináší velké množství slev, kromě jiného na servis aut a pohonné hmoty.

Mobilní telefon za vyluštěnou křížovku!

Vylosovaní luštitelé křížovky na str. 38 získávají mobilní telefony.

Chcete-li
roční předplatné
změnit na zvýhodněné
dvouleté, kontaktujte
bezplatnou linku
České pošty
800 300 302

Objednávám předplatné časopisu Můžeš

- roční předplatné za 240 Kč
 dvouleté předplatné za 380 Kč

Vyplněný objednávkový kupon zašlete na adresu:
Redakce časopisu MŮZEŠ, Melantrichova 5, 110 00 Praha 1

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

.....

NÁZEV ORGANIZACE:

.....

ULICE:

.....

PSČ:

.....

MĚSTO:

TELEFON:

.....

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU SI MŮŽETE DÁLE OBJEDNAT NA:

- www.periodik.cz, www.muzes.cz ■ bezplatné infolince České pošty: 800 300 302
- adrese: Postservis, oddělení předplatného, Poděbradská 39, 190 00 Praha 9, e-mail: postabo.prstc@cpost.cz, fax: 284 011 847

Jiří Devát

TECHNOLOGIE NEJSOU HROZBA

Generální ředitel české pobočky světové firmy Cisco dokáže hovořit o informačních technologiích nejen s vysokou odborností, ale i s nadhledem. Například tvrdí, že díky internetu začíná na indonéských ostrůvcích historická změna.

Text: ZDENĚK JIRKŮ
Foto: JAN ŠILPOCH

Nyní se zdá, že se na nás valí záplava informačních technologií a slyšíme, že bez mobilů, tabletů, iPodů a podobných vymožeností se už žít nedá. Souhlasíte?

Souhlasím s tím, že bez moderních informačních technologií by náš život byl přece jenom chudší, složitější a možná i méně bezpečný. Ale vidím i otevřené problémy. Existují studie, které říkají, že už v roce 2015 bude na zeměkouli 15 miliard různých zařízení schopných komunikovat s internetem.

Tedy dva kusy na jednoho obyvatele. Pro svět, kterému říkáme rozvinutý, to pak dělá šest kusů. Fotoaparát je dnes téměř výhradně digitální, ještě sice nemůže čerpat určité informace z internetu, ale za rok za dva už budete moci přiřadit ke snímku i přesnou polohu, na kterém místě byl záběr pořízen. A bude možné obrázek odeslat, jako to běžně už umí mobilní telefon. Banalita pro náruživé turisty? Jistě také, ale především nová dimenze orientace v terénu, přesnosti zobrazení krajiny atd., zkrátka otevřené možnosti pro dopravu, záchranáře, geology, klimatology a další obory.

Jiná studie pak říká, že po celém světě bude také v roce 2015 více než tři miliardy uživatelů internetu, tedy polovina lidstva. A připomeňme si, že prvních dvacet, dokonce ani padesát nerozvinutějších zemí dohromady ani zdaleka nedosahuje poloviny populace. To znamená jediné – dostupnost internetu bude běžná i v oblastech, které dnes považujeme za... zjednodušeně řečeno nerozvinuté.

Takže lavina informačních technologií se bezesporu rozlije i tam?

Zcela určitě. A může pomoci kompenzovat velké sociální, vzdělanostní a koneckonců i ekonomické handicapy. A nezapomeňme i na demokratický význam internetu; svobodný přístup k informacím ze světa ne náhodou dráždí různé diktatury a polodiktatury.

Zkrátka nejde jen o velké vize a jakousi sci-fi, ale o úplně praktické a pozitivní změny v životě lidí. Jeden můj kolega strávil uplynulých pět let prací v jihovýchodní Asii. A když přiletěl na jeden z malých indonéských ostrůvků, kde se v posledních čtyřech letech vlastně zastavil čas, viděl, jak se tam lidé prostě žijí nevyspělým zemědělstvím a rukodělnou výrobou nejrůznějších předmětů. Asi jim není co závidět, i když právě osobitý design jejich produktů je unikátní.

Nyní začíná historická změna – díky internetu mohou tuto svou přednost, chcete-li konkurenční výhodu, nabídnout světu. A na tom ostrůvku najednou vyrůstá generace nových designérů.

Jenomže v naší řečneme vyspělejší civilizaci také vyrůstá nová generace – ne moc velká, ale stále vlivnější skupina programátorů, vizionářů, technologických průkopníků informačních technologií. Ti určují, kam půjde vývoj, jaké další laviny nás zahltí, co si budeme muset osvojit. Nejsme na nich až příliš závislí?

Máte pravdu, že pár tisíc lidí této kategorie tak roztáčí kolotoč inovací a změn, že technologické novinky už se neobjevují rok po roce, ale spíš měsíc od měsíce. Je to dříve nepředstavitelné tempo.

Je mi trochu přes čtyřicet a už jsem zažil příchod osobních počítačů, internetu, mobilů a teď zažívám další a další novinky. Kdybychom ale připustili, že tento proces je >>

TÉMA: Počítače pomáhají

Je mi trochu přes čtyřicet a už jsem zažil příchod osobních počítačů, internetu, mobilů a teď zažívám další a další novinky.

od základu špatný, musíme dodat, že člověk byl nešťastnější v jeskyni. A s tím by asi pacienti moderní medicíny, zákazníci moderních dopravních systémů nebo studenti všech oborů prudce nesouhlasili. Zkusme se podívat dál než jen za výlohu obchodu s elektronikou.

Uvidíme unikátní přístroje schopné léčit a vyléčit dříve smrtelné choroby, uvidíme desetitisíce každodenních letů na celé zeměkouli, uvidíme svobodu lidí v malých vesničkách poříditi si jakékoli zboží nebo službu, uvidíme dříve nemožné vzdělávání na dálku.

Uvidíme také další náramně důležitou změnu – politika nikdy nebyla pod tak podrobnou kontrolou médií i jednotlivých občanů. I když politikům se to zajídá. A stejně výhodné je, že tyto technologie má v rukou doslova celá planeta, takže jejich globální zneužití je z podstaty věci prakticky vyloučeno. Nikdo si totiž v této oblasti nemůže vytvořit monopol namířený proti ostatním.

Dobře, ale s tímto pokrokem máme jistý problém – nová zařízení se objevují skoro denně, ale naše schopnost je využít a nezneužít zůstává stejná.

Takže na čem jsme vlastně závislí? Já bych řekl, že na své přirozené podstatě. A to se mi nezdá špatné. Co nám vlastně v souvislosti s informačními technologiemi připadá složité, nebo snad dokonce nebezpečné?

Já myslím, že to jen obyčejná lidská podstata, která se formovala tisíce let a není připravena na tak prudké změny. Je to opravdu špatně? Není naše pomalejší adaptace na nové a nové inovace také výhodou? Nedochozí tak k objektivnímu roztržidání změn na dobré a výhodné na jedné straně a nesmyslné nebo předčasné na straně druhé?

Nebyly obavy a ohlasy na příchod páry nebo elektřiny stejně dramatické jako leckdo varuje před všeobecně dostupným internetem? A přitom víme, že každá inovace má i své zápor. Když zůstanu u elektřiny, bez které bychom už asi žít nemohli, připomeň-

info

Kdo je Jiří Devát

Narodil se v roce 1969 v česko-maďarské učitelsko-lékařské rodině.

Studoval na Vysokém učení technickém v Brně a Swinburne University of Technology v australském Melbourne, absolvoval stáž na Tokyo Institute of Technology. Jeho jméno je spojováno především se společností Microsoft, kde působil v letech 1997–2006 (od roku 2000 jako generální ředitel pro Českou republiku a Slovensko), od počátku loňského roku je generálním ředitelem českého zastoupení společnosti Cisco Systems.

Několik let také působil jako místopředseda představenstva a viceprezident Českých aerolinií a člen správní rady globálního sdružení SITA. Již přes 10 let se podílí na projektu Konta BARIÉRY Počítače proti bariérám.

me si negativní působení tepelných elektráren nebo dnešní ekonomické deformace ze slunečních kolektorů.

Jsem naprosto přesvědčen, že se dobře učíme a naučíme žít s dalšími inovacemi v oblasti informačních technologií a že naše lidská přirozenost jimi může být dokonce posílena.

Nyní k otázce, která je pro čtenáře Můžeš nakonec nejdůležitější – jak mohou nadcházející nové technologie lidskému zdraví, jak pomohou vyrovnat postižení smyslů, pohyblivosti, nebo dokonce i duševních schopností? Nejsem sám, kdo si myslí, že právě zde bude rychlý pokrok docela viditelný. Tím

nechci tvrdit, že už zítra se objeví zaručená naděje pro všechny. Léta působím v projektu Počítače proti bariérám a dobře vím, kolik nešťastných lidí čeká právě od nejmmodernějších technik podstatné zlepšení svého života. Nejsem lékař, ale vidím, jak počítač umožnil pracovní a společenské uplatnění vozíčkářům, jak kardiostimulátory udržují tisíce lidí v běžném životě, jak moderní naslouchadla zachraňují děti před izolací ve světě ticha.

Víme také, kolik seniorů se díky počítači přestalo cítit osaměle a někdy i nebezpečně. Zcela běžně pracují s počítačem, a tedy komunikují s okolím, i nevidomí a neslyšící. Hlasové ovládání různých zařízení už je realitou.

Ale pozor! Iluze, že jednou bude možné naprosto vykompenzovat všechny vady, handicapu nebo důsledky vážných nemocí, by zároveň tvrdila, že bude možné vlastně stvořit umělého, naprosto dokonalého člověka. Počítač stvořený lidmi má „vyrábět“ jiné lidi? To se mi zdá principiálně nemožné. Jistě, dnes už jsou docela funkční náhrady končetin nebo částí oka, časem se asi dočkáme i umělých vnitřních orgánů, ale člověk je především mozek.

O něm toho ještě moc nevíme, a hlavně není jisté, zda právě on sám bude ochoten odhalit své tajemství. I když právě informační technologie otevřely neurochirurgům cestu k tak náročným a úspěšným operacím, které ještě před pár lety byly nemyslitelné. Ale ta zpropadená poškozená mícha, která trápí hodně z vašich čtenářů, odolává stále. Nikdo neumí říci, zda vozíčkář opravdu jednou bude chodit. Přál bych si to.

Mluvíme o obrovských přínosech informačních technologií. Co nikdy nepřinesou?

Lidský cit, lidskou zkušenost, lidskou solidaritu. Proto nám mohou přinést ještě obrovské a dobré změny, ale nemohou nás nahradit. A to je přece dobře. ▀

TECHNIKA PŘEMÁHÁ POSTIŽENÍ I VĚK

Mobilní technologie pro osoby s postižením a seniory jsou první z vlaštovek, které stále častěji přilétají ze světa jedniček a nul. Vývojáři totiž začali myslet na to, jak poskytnout internet nebo výhody bezdrátové komunikace i těm, kteří mají jakékoliv omezení. Koneckonců právo na svobodný přístup k informacím je základní lidské právo.

Text: JAN BERÁNEK
Foto: ARCHIV

Generace, která si naplno prožila rokenrolovou revoluci a první let na Měsíc nebo má omezené možnosti kvůli postižení, si tak díky novinkám může jednoduše vyzkoušet i plnohodnotný přístup do virtuálního světa internetu.

A to díky stále chytřejším televizím nebo speciálním multimediálním domácím centrům.

„Je to jednoduché a jednoúčelové zařízení. Uživatel nemusí řešit instalace nebo aktualizace,“ říká Lukáš Křovák z Microsoftu. Multimediální centra totiž velmi často běží na systému Windows stejně jako běžné počítače. Fungují ale mnohem jednodušeji a nevypadají jako počítač, kterého se stále plno lidí bojí. A to i přes to, že je mohou ovládat třeba pomocí kontrastní klávesnice s obřími popisky nebo v některých případech už i hlasem.

„Systém Home Brain umí jednoduše přepnout z televize na internet, zavolat příbuzným přes Skype a třeba změřit tlak – všechno v jednom, všechno na jedné obrazovce a s jedním ovladačem,“ popisuje technologii Home Brain její autor Petr Panýrek z High Tech Parku. Ovladač je klíčovým prvkem celého systému. Vyvíjel se ve spolupráci se seniory a z jedné strany se tváří jako běžný ovladač k televizi, ze strany druhé jde ale o klasickou počítačovou klávesnici.

Na televizní obrazovce pak lze odesílat e-maily, surfovat po internetu, ale třeba i přehrávat DVD nebo hudbu. „Jednáme i o zapo-

jení internetových obchodů, abychom mohli zjednodušit i nakupování z domova,“ dodává Panýrek. Za necelých dvacet tisíc je tak možné proměnit domácí televizi nejen na centrum zábavy, ale i informací a komunikace.

Vývojáři i výrobci těchto zařízení spolupracují se seniory i postiženými na hledání ideálního kompromisu. Překotný vývoj technologií totiž za normálních okolností neřeší schopnost běžných uživatelů takové novinky vstřebat. Rakouská rodinná firma Emporia navíc při navrhování nových mobilních telefonů používá takzvaný simulátor stáří – speciální rukavice, které snižují cit v ruce, a rozostřovací brýle.

K doktorovi s flashdiskem

Nové systémy jsou také testovacím prostředím pro novinku ve zdravotnictví – takzvanou telemedicínu. Ta má pomáhat i lidem s postižením. Bezdrátové měřiče tlaku, kyslíku v krvi nebo hmotnosti automaticky ukládají naměřené hodnoty do počítače a v budoucnu by se mohly odesílat rovnou do nemocnice nebo k lékaři. Bez problémů by se měly konzultovat první příznaky choroby pomocí videohovorů. To významně ulehčí život především lidem s postižením pohybového ústrojí.

„V Česku je to zatím v začátcích, ale v zahraničí už se to pomalu stává standardem. Je to pohodlnější jak pro lékaře, tak pro pacienty. Navíc si mohou své hodnoty změřit v klidu a nejsou rozrušeni přesunem k lékaři nebo dlouhým čekáním v nemocnici,“ tvrdí Panýrek. „Stačí přinést svá data na flashdisku,“ dodává. >>

POSILOVAČE
ochablých nebo postižených nohou vyjdou na stovky tisíc až miliony korun. Jde ale o možnost, která funguje a vrací lidi s handicapem zpět do života.

TÉMA: Počítače pomáhají

» Technologie pronikají nejen do obývacích domácností, ale významně mění i celé zdravotnictví. Microsoft testoval i přístroj SenseCam, který má vracet paměť. Snímá okolí uživatele, aniž by ten o tom věděl. Promítané snímky mu pak vracejí silné podněty, díky nimž si může vyvolat různé zkušenosti, myšlenky a pocity. Vývoj zařízení začal před deseti lety a zatím existuje jen pár set kusů. Jde také o velice drahou hračku – cena se pohybuje kolem dvanácti tisíc korun.

Až dvacetkrát dražší je ale japonský experiment robotického posilovače Cyberdyne, který pomáhá ochrnutlým opět chodit. Paralegikům pomáhá chodit i izraelský posilovač nohou ReWalk. Robotické nohy váží patnáct kilogramů a základní cena se dostala na sto tisíc dolarů – tedy necelé dva miliony korun.

Cesta technologií ale vede mnohem dál. „Se zvyšujícími se znalostmi bychom si do dvaceti let mohli opravovat tělo sami,“ tvrdí jedenašedesátiletý americký vědec Ray Kurzweil. Věří takzvaným nanobotům, což by měli být miniaturní roboti, kteří budou schopni vylepšovat naše výkony a schopnosti. „Za pár desítek let budeme díky nim běhat rychle jako současní sprinteré a pod vodou vydržíme celé hodiny,“ popisuje svou vědeckofantastickou vizi Kurzweil.

Technologie v kapse

Výrobci ale myslí i na seniory. Do pokročilého věku totiž začíná přicházet generace, která už je zvyklá na běžné každodenní používání moderních technologií. A proto roste i nabídka speciální elektroniky a dalších přístrojů. Zdaleka už přitom nejde jen o mobily s kontrastním displejem a velkými tlačítky. Jde třeba o telefony, které jsou vyvinuty tak, aby se daly pohodlně ovládat i se sníženou citlivostí rukou. Základem telefonů je velké červené tlačítko na zadní straně přístroje. To v případě nouze umožňuje vytočit až pět předdefinovaných čísel. „Dneska ale stále víc seniorů vyžaduje internet, chtějí stahovat hudbu, chtějí fotoaparát, chtějí umět posílat MMS,“ vysvětluje mluvčí rakouského výrobce Emporia Telekom Jiří Vrzáček. Současné mobily už prostě aktivním seniorům nestačí. Nové služby tak výrobce instaluje do telefonů na základě pravidelných setkání se svými zákazníky.

TABLETY A ČTEČKY už umí zvětšit písmo tak, aby z jejich displejů mohli číst každý. Navíc se už naučily svým majitelům i předčítat, a to jak knihy, tak třeba webové stránky.

A byznys postavený na stále rostoucí populaci seniorů – jen v Česku je už skoro dva a půl milionu lidí v důchodovém věku – se vyplácí. Telefonů, jejichž cena se pohybuje kolem tří tisíc, se prodávají tisíce, u všech tří operátorů se jich ročně prodá přibližně tolik jako populárních chytrých telefonů iPhone. „O seniorské telefony je zájem stabilní, největší prodeje zaznamenáváme hlavně před Vánoci,“ vysvětluje mluvčí T-Mobile Jiří Janeček.

Operátoři přitom vycházejí vstříc nejen seniorům, ale i postiženým – umožňují totiž telefonovat neslyšícím. O2 třeba na lince funguje jako tlumočnický, který přepisuje neslyšícímu obsah hovoru do textové formy. Dokáže podle instrukcí zařídit i jednání s úřady nebo třeba domluvit návštěvu u lékaře. Komunikují spolu pomocí textových zpráv, e-mailu nebo přes komunikátor ICQ.

Další z velkých telekomunikačních firem, Vodafone, pracuje na systému Senior inspect, který snímá polohu seniora či handicapovaného člověka, kdekoli se zrovna nachází. Dispečink, který ho má neustále pod kontrolou, může kdykoliv odhalit problémy a případně na ně okamžitě upozornit rodinu. Na projektu navíc spolupracuje i Česká unie neslyšících a experti z ČVUT.

Technologie pro postižené nejsou žádná výjimka ani v progresivním oboru čteček elektronických knih. Těch už je dostatek i v češtině, protože tuzemští programátoři napojení na komunitu nevidomých už dokázali hlas z GPS navigace nainstalovat do nejrozšířenější čtečky Kindle od amerického obchodu Amazon. Dosavadní strojový hlas tak nahradili mnohem sofistikovanějším modelem, díky němuž mohou nevidomí číst, respektive poslouchat internetové noviny nebo jakýkoliv text, který si do čtečky nahrají. Problém tohoto řešení je v tom, že systém neumí číst číselky.

Podobně ale funguje i program Word-Reader, který umí předčítat psaný text na monitoru, a to jak z textového editoru Word, tak poštovního klienta Outlook. „Program se sám zdokonaluje ve čtení pomocí aktualizací zkratk a jiných výjimek ve čtení slov; ke zlepšování může přispět každý uživatel programu,“ tvrdí vývojáři na svých webových stránkách. ▶

VIDEOHOVOR nemusí být jen prázdné tlachání. Díky telemedicině mohou pacienti ušetřit plno návštěv u lékaře a vyřešit své obtíže z klidu domova.

DOMÁCÍ KINO na míru pro seniory. Kromě sledování televize, filmů na DVD nebo poslouchání hudby umí i pracovat třeba s měřáky tlaku a využívat je v medicíně.

SENIORSKÉ TELEFONY získávají čím dál tím víc funkcí a pomalu se blíží těm klasickým. Základ je ale v tom, že jsou vyvíjeny ve spolupráci se seniory tak, aby vyhovovaly jejich potřebám.

KLÍČOVÁ JE MOTIVACE

Zdá se, že počítačům přisuzujeme až magickou moc v pomoci lidem s postižením. Moderní technologie však samy o sobě nejsou všeobjímající spásou. Představují jen užitečný nástroj. Bez určitých schopností a motivace uživatele nemůžeme čekat zázraky. To je zkušenost učitele výpočetní techniky Jana Vrzala.

Text: RADEK MUSÍLEK
Foto: JAN ŠILPOCH

V Jedličkově ústavu a školách učí už deset let žáky s různými druhy tělesného postižení i rozličného věku. Za tu dobu si utvořil názor, který se nemusí každému dobře poslouchat, ale opírá se o realitu. „Aby někomu počítač skutečně k něčemu byl, vyžaduje to jisté intelektové předpoklady a alespoň jednu část těla, kterou uživatel stoprocentně ovládá. Dnes už to mohou být třeba jen oči,“ tvrdí Jan Vrzal. Rovnice počítač plus jakýkoliv vozíčkář rovná se vyřešený problém rozhodně neplatí. Představa, že jsme zakoupením notebooku s internetem vyřešili komunikaci se světem i budoucí pracovní uplatnění pro mladého člověka s postižením, je pouhá iluze.

„Pro lidi s nízkým intelektovým potenciálem bude počítač vždy jen zábava. Stejně jako pro ty, kteří nemají zájem své schopnosti rozvíjet. To nezmění sebelepší stroj. Nic proti tomu – život by měl člověka bavit,“ říká Jan Vrzal. Zároveň však dodává, že se často vynakládá zbytečná energie a prostředky, když si tohle neumíme přiznat. Různé kurzy a úžasně nadupané mašinky nemají pro každého smysl. Ať už z důvodu limitů jednotlivce nebo kvůli

NA SVĚ STUDENTY uplatňuje Jan Vrzal při výuce nároky, ze kterých nerad slevuje. Mnozí s tím bojují, ale úlevy nikoho dál neposunou.

absenci jeho motivace. Těžko se to ale říkat nahlas.

Nejsou ojedinělé případy, kdy žák žádá u nějaké nadace o příspěvek na zakoupení počítače v naprosto nadsazené výši. Reálně používá e-mail, trochu edituje fotky, komunikuje na Facebooku a pouští si hudbu či filmy, ale chce hardware, který by svými výkony uspokojil profesionálního grafika. „Je to jasné. Chce na tom pařit hry, které jsou graficky náročné. Tak mu pořídíme levnější počítač a herní konzoli. On si zahraje, nadace ušetří a všichni budou spokojeni. A někdy by stačila dokonce sama konzole, která už je také připojitelná k internetu.“ Bohužel za nadsazenými požadavky často stojí i rodina dotyčného dítěte. Přitom není problém vyzkoušet předem, jaké jsou reálné schopnosti žadatele.

„Základním předpokladem ke zvládnutí práce s počítačem je schopnost vyznat se ve struktuře. Umět nakládat s informacemi. To je něco jiného než jen klikat na videa a klábovit s přáteli. I když i to je pro někoho dostatečný přínos,“ říká učitel, z jehož výukových požadavků mají trochu obavy někteří žáci i učitelé. „Stává se, že humanitně vzdělaní kolegové občas nevnímají reálné limity a počítač staví pro děti s postižením na piedestal. V mých hodinách pak dochází ke srážce s realitou.“

Jan Vrzal se však také srazil s realitou na úplně jiné frontě. Pokusil se vybudovat

info

Kdo je Jan Vrzal

Narodil se v Praze roku 1971. Na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity vystudoval matematiku a výpočetní techniku a na České zemědělské univerzitě obor zahradnictví. Od roku 2002 učitel v Jedličkově ústavu a školách. Vášnivý cestovatel a cyklista.

sociální zahradnickou firmu. Vystudoval Českou zemědělskou univerzitu a najal si zaměstnance s lehkým mentálním postižením. Žalostně se jim však nedostávalo zakázek, takže projekt skončil velmi záhy. „Potenciální zákazníci mají úplně jiné motivace, než je společenská odpovědnost. Daleko raději pomáhají lidem s postižením skrze mediálně zajímavé výstupy v podobě tučných šeků v televizi.“ Pokud vůbec nějakou zakázku získal, vždy od sociálně citlivého člověka s nějakou osobní zkušeností. Po roce marných pokusů firma ukončila činnost. „Jednosměrná snaha nestačí, musí chtít obě strany. To platí jak při výuce, tak při zaměstnávání lidí s postižením.“ ▶

TÉMA: Počítače pomáhají

ŽIJU MEZI SLYŠÍCÍMI

Michalu Jádrovi byly tři a čtvrt roku, když po zánětu mozkových blan ztratil sluch. Už začínal mluvit, ptát se obvyklým dětským „proč“. Ztráta sluchu však zavinila, že mluvit přestal. Dnes pracuje ve výzkumu Akademie věd.

Text: PAVEL HRABICA
Foto: JAN ŠILPOCH

Lékaři dali rodičům na vybranou: Buď se maminka se rozloučí s vědeckou kariérou a věnuje synovi veškeré síly, nebo ho odloží do ústavu. Otec se klonil k variantě umístit syna do ústavu.

Michalova maminka však neváhala ani na okamžik. Pro jeho další život a rozvoj to bylo zlomové rozhodnutí. Maminka se připravovala na vědeckou kandidaturu a pracovala ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v pražské Ruzyni. „Rozhodla se, že mě bude vyplávat,“ říká RNDr. Michal Jágr, Ph.D., dnes zaměstnanec Fyziologického ústavu Akademie věd České republiky. „Nášla si práci na půl úvazku, dělala například sekretářku v matematickém ústavu, pracovala ve škole, dělala mzdovou účetní, byla v knihovně. Všechno podříkla tomu, aby mě mohla vždycky brzy odpoledne vyzvedávat ze školky nebo ze školní družiny.“

Znaková řeč je medvědí služba

Kupovala mu populárně-naučné knížky a trávila s ním nad nimi celé dny. Brala ho na výstavy, hodně cestovali. Věděla, že ho nemůže zavřít do ulity, kde by se topil v lítosti nad svým postižením. Intenzivní péče se tisíckrát vyplatila. Maminka se zásadně vyhýbala tomu, aby se Michal učil znakovou řeč. Dodnes tvrdí, že až na výjimky, kdy asi jiná cesta není možná, by se měli nedoslýchaví a lidé se zbytky sluchu vychovávat orálně, ne znakovou řečí. Michal je stejného názoru.

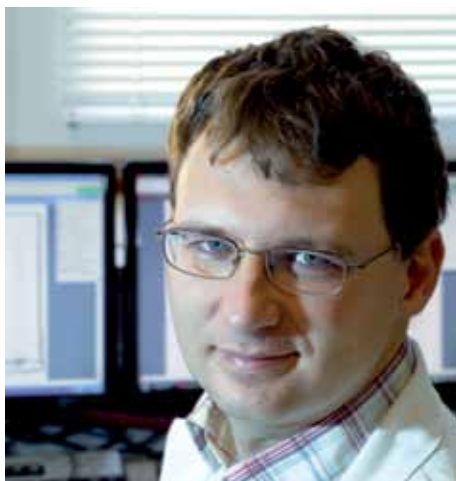
„Znakovat neumím a jsem zastáncem orální výuky a výchovy. Znaková řeč je pro sluchově postižené medvědí služba. Sice není dnes moc populární něco takového říkat, ale znaková výchova se v budoucnu sluchově postiženým vymstí. Svět je tvrdý a já to vidím kolem sebe. Mám kamarády mezi sluchově postiženými i zdravými, mohou porovnávat. Jsem jednou nohou ve světě

slušících a jednou nohou ve světě sluchově postižených. Se slyšícími mám zkušenost, že jim nedělá problém mluvit na mě pomalu a nahlas. Nejsem při jednáních na úřadech a nákupech v obchodě závislý na tlumočnických ze znakové řeči,“ přemítá mladý vědec.

Vidí to nejlépe na maturitních plesech své střední školy. „Já jsem z generace, která ještě zažila ve škole pro sluchově postiženou mládež v Ječné výhradně orální výuku. Po nás od poloviny 90. let už se začalo učit jak orálně, tak i ve znakové řeči. Znaková řeč vám nedovolí být plnoprávným člověkem a jsem nešťastný, když potkám lidi, kteří mají mnohem lepší sluch než já, a přesto se domlouvají jen znakově. Víím, že lidé používající znakovou řeč mají problém s psaným textem, většinou nerozumějí titulům u filmů a v televizi, nedomluví se bez tlumočnicka.“

Na přednášky s „vysílačkou“

Michalova řeč není dokonalá, ale když na něj mluvíte jasně a dobře artikulujete, nemá

MICHAL JÁGR absolvoval vysokou školu i se sluchovým postižením jako jeden z nejlepších studentů.

v hovoru podstatné problémy. Právě orální výuka na gymnáziu i matčina péče měly vliv na to, že složil přijímací zkoušky na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a vystudoval analytickou chemii.

K přírodním vědám, především k chemii, tíhl už od základní školy a maminka ho podporovala; v kladném smyslu slova se na něm podepsala i středoškolská chemička Eva Paulů. „Chemie není u žáků oblíbený předmět, ale když jsem zaznamenala zájem, snažila jsem se ho podporovat,“ říká v dokumentu České televize, jenž byl o Michalovi před třemi lety natočen. „U Michala jsem viděla velký zájem a logické uvažování a výsledek je dnes ohromný. Připravoval se na hodiny a matka se školou hodně spolupracovala. Měl doma malou chemickou laboratoř.“

Na vysoké se stal rychle známý tím, že na začátku každého semestru zašel za každým z vyučujících, představil se a uvedl, že má problémy se sluchem. Měl v té době už naslouchací FM systém, který mu umožňoval, aby dal přednášejícímu do kapsy vysílačku a u sebe měl přijímač, který mu zesiloval učitelovu řeč.

„Byla to velká výhoda. Neslyšel jsem všechno a dokonale, ale dokázal jsem si hodně věcí domyslet. Problémy jsem míval, pokud se vyučující zabral do výkladu a obracel se k tabuli. Neviděl jsem mu na ústa, protože musím zvuky kombinovat s odezíráním. Potíže byly i s profesory, kteří měli plnovous. Člověk s vousy je pro mě dodnes ztracený,“ směje se Michal Jágr.

Přístroj si poprvé vyzkoušel ještě na gymnáziu, kdy ho měl zapůjčený. Na vysoké škole měl už vlastní, stál 75 tisíc korun. Tři čtvrtiny hradila pojišťovna, zbytek doplatili rodiče. Dnes užívá druhou generaci dálkového naslouchadla. „To už jsem si kupoval za své, stálo sedm tisíc,“ dokumentuje pokrok.

Ve světě slyšících

O co méně informací se při přednáškách k němu dostalo sluchem, o to víc musel načíst ve skriptech a další literatuře. Za svými spolužáky nijak nezaostával, spíš naopak. Spolužákům pomáhal s vysvětlováním učiva, ony mu na oplátku pomáhaly s poznámkami z přednášek. „Vzájemně prospěšná spolupráce,“ komentuje. Dodává, že svůj sluchový handicap si vlastně pořádně uvědomil až na vysoké škole.

„Ve škole, na základní škole i na gymnáziu jsem byl mezi sobě podobnými, tady jsem se najednou ocitl ve světě, který si omezení neslyšících neuvědomuje. Když jsme si šli sednout se spolužáky do hospo-

VE FYZIOLOGICKÉM ÚSTAVU AV ČR se věnuje výzkumu kazivosti zubů. Místo získal v řádném výběrovém řízení, kdy měl proti sobě pět desítek zcela zdravých uchazečů.

dy, moc jsem z řečí, které se vedou u stolu, neměl. Zvuky se v takovém prostředí tříští a splývají. Unikalo mi povídání, vtipy. Pro mě je ideální povídání mezi čtyřma očima,“ přiznává dr. Jágr.

Měl kvůli svému sluchovému omezení během studia jedinou úlevu – odpustili mu při doktorandském studiu poslechovou část zkoušky z anglického jazyka. Písemný test z gramatiky, porozumění psanému textu (čtení), konverzaci (na tuhle část zkoušky je obzvláště hrdý) a další části zvládl na výbornou. Za svou znalost angličtiny vděčí své středoškolské profesorce, která ho připravila tak dobře, že s jazykem neměl ani nejmenší problém už při přijímacích testech na vysokou školu. Dnes díky angličtině vstřebává odborné informace ze zahraničních publikací, nebojí se ani vystoupení na konferencích v zahraničí.

Po vysoké škole začínal aspiranturou ve státním zdravotním ústavu, pak odešel do Mikrobiologického ústavu AV ČR a v roce 2009 přestoupil do Fyziologického ústavu

AV ČR. Spolupracovníci si na komunikaci s ním zvykli „během pěti minut“. Řadu z nich to přinutilo vyjadřovat se přesněji, výrazněji artikulovat, aby nemuseli slova opakovat.

Michal Jágr nesnáší sebelítost, přiznává však, že se svým nedostatkem se nikdy zcela nevyrovnal. „Je to nespravedlivé, raději bych slyšel,“ říká. Současně dodává, že se snaží se žít tak, jako by žádnou vadu neměl. O tom svědčí fakt, že pracuje právě ve Fyziologickém ústavu Akademie věd České republiky, který sídlí v budově sousedící s jeho předcházejícím působištěm. Před pár lety si na nástěnce všiml konkurzu vypsaného na pracovní místo do nově zakládané proteomické laboratoře a přihlásil se. Měl proti sobě asi padesát konkurentů, všechny slyšící, přesto uspěl. Dnes patří k platným posilám ústavu, zabývá se programem, který zkoumá nejrůznější stránky kazivosti lidských zubů a jaký vliv na ni mají látky v zubech obsažené. ▶

Více na www.muzes.cz

SLOUPEK Daniely FILIPIOVÉ

Kdo vymyslel prapočítač

Počítače, připojení na internet, e-mail, webové stránky... Slova, která se v našem životě stala zcela běžnými. Už si ani nedokážeme představit, že ještě před časem to byly pro většinu z nás zcela neznámé pojmy.

Mnozí se zkraje počítačů doslova děsili. Sama si vzpomínám na své první zkušenosti s PC. Přistupovala jsem k té „bedně“ s velkou úctou, ale současně i s velkým strachem.

Měla jsem dojem, že stisknutím nesprávného tlačítka můžu způsobit celosvětovou katastrofu.

Měla jsem však velkou výhodu, že mě do tajů PC zasvěcoval člověk, který se v této sféře cítil jako ryba ve vodě, a kdykoliv jsem měla obavu, že způsobím potíže celému lidstvu, přiskočil a pomohl. Časem jsem se stala relativně zkušenou osobou, která dokonce uměla různé vychytávky, jež práci na PC usnadňovaly a urychlovaly.

Jak čas běžel, počítače se staly zcela běžnou součástí našich životů. Připojením k internetu se pak doslova propojili lidé celého světa.

Osamělý člověk je díky připojení k síti najednou alespoň ve virtuální společnosti. Může sdílet své pocity, zkušenosti a třeba i zážitky s ostatními lidmi.

Počítače nám umožnily dostat se během pár minut (ne-li sekund) k potřebným informacím. Usnadnily nám práci ve všech oborech lidské činnosti.

Staly se vlastně výrobním prostředkem. To nejvíce oceňují ti, kteří mají potíže s klasickým dojížděním do práce nebo prostě jen preferují práci doma.

Pro lidi s těžkým handicapem je to ale mnohdy jediná možnost zapojit se na trhu práce. Prostřednictvím počítače mohou pracovat pro firmu, která může být na druhém konci světa.

Vzpomínám si, že jsem kdysi v rámci nějaké diskuse o zaměstnávání osob s handicapem řekla, že prapočítač musel určitě vymyslet nějaký vozíčkář.

Protože jediné ten, kdo má opravdové problémy nejen s pohybem, ale navíc i s motorikou horních končetin, ocení přínos tohoto úžasného vynálezu.

Škoda jen, že u nás firmy tento způsob zaměstnávání zatím příliš neumožňují a nevyužívají. ▶

Autorka je senátorka.

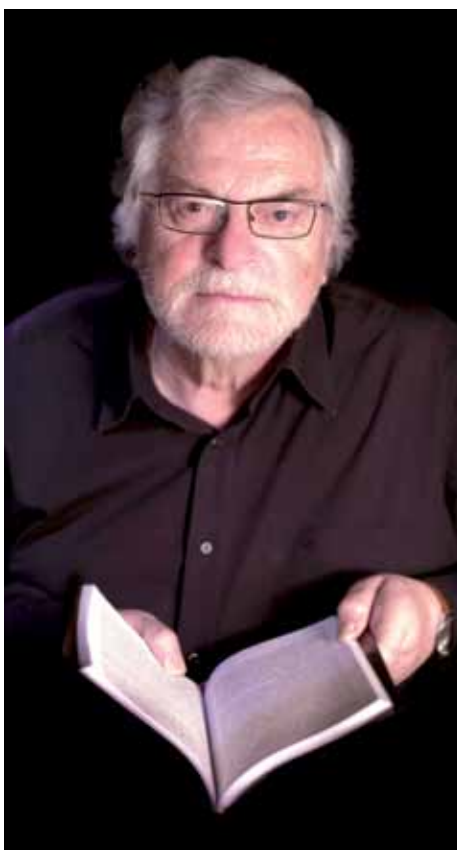
ZKUSTE ZPOMALIT

Abych pravdu řekl, vůbec se nějakým návalem elektroniky na naše životy nezabývám. Mám mobil, to je bezvadné, mohu si vyměnit jednoduché zprávy, ale to je všechno...

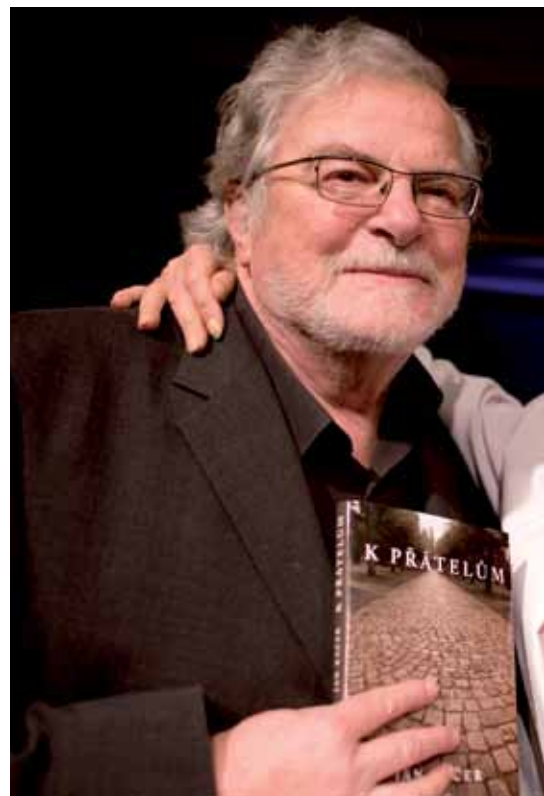
Text: JAN KAČER
Foto: JAN ŠILPOCH

Obdívají ty, kteří do všech internetů, počítačů, elektronických knížek a podobných novot pronikli, ale určitě jim nezávidím. Určitě mi neschází nové informace každou minutu nebo přímé spojení na druhý konec světa. V mém věku se člověk už spíš zamýšlí třeba nad zázrakem života vůbec. Já mám štěstí, dožil jsem se v docela zachovalém stavu pětasedmdesátky, takže se už nemusím rvát ani o přízeň krasavic, ani o přízeň nadřízených. Ale tím jsem netrpěl nikdy. Takže ta dnešní honička – pracuj, snaž se, jinak se neprosadíš, už je pro mě spíš úsměvná. Člověk přece nebyl stvořen, aby se pachtěl.

Vzpomínáte na tezi, že práce polidštila opici? Možná jsme měli zůstat opicemi... Teprve když se zbavíte hromady nejrůznějších a moc často docela pitomých povinností – musíš být tam a tam, musíš zařídit zase něco nového, musíš se naučit třeba turecky – pochopíte, že je lepší podívat se v klidu z okna a objevit dříve neviditelný zázrak. Tam sedí pták, tady se naklání starý strom, někde jde zajímavý člověk s pozoruhodnou chůzí. A máte o čem přemýšlet, vaše hlava se přeladí a začínou v ní vznikat jiné souvislosti, jiné obrazy, jiné vzpomínky. Život má najednou svůj originální děj. Ten nenajdete v žádném volebním programu, v žádné hysterické zprávě o události, na kterou už

OBDIVUHODNÁ ENERGIE, kterou Jan Kačer čerpá především u svých blízkých, vede herce a režiséra znovu na jeviště.

zítra všichni zapomenou. Čím dál víc proto rozumím Kunderovi a jeho líčení života, který má slastný průběh, bohužel někdy zaplacený tragédiemi, jimž se nevyhneme.

Umíme být sami?

Říká se, že nejhorší pro člověka je samota, a ta asi nemine nikoho. Bylo by krásné, kdyby moderní technika uměla samotu překonat. Ale je to tak? U rozhodujících situací je člověk sám. I o svatební noci. Musí být samota tak tíživá a musíme na ni mít elektronické mašinky? Cožpak není krásné o samotě naprosto svobodně přemýšlet, pouštět si hudbu, číst?

Zvláštní je, že lidé vzdělaní a moudří se neustále snaží změnit svět a vynalézat systémy k jeho zdokonalení. Ale na svůj vlastní život, na jeho neodvratný konec, na jeho hmatatelný smysl si myšlenky nepřipouštějí, dokonce je od sebe odstrkují, jak mohou. V mém věku je obrovská slast mít dva dny volna, čistě povlečenou postel a uložit se s pěknou knížkou v ruce.

Ne s nějakým monitorkem, ale s opravdovou papírovou knihou, třeba už trochu omšelou a někde pokapanou kafem. Samozřejmě, text je nejdůležitější, ale i moje četba má souvislost s konkrétní knihou, jejím tvarem, její vůní, jejími ilustracemi, souvislost s chvílí, kdy jsem ji četl poprvé. A tak mi je dobře, přestože vím, že může přijít vteřina a já už nebudu.

Změnila všechna elektronika a počítače divadlo? Když jsem dělal jednu z prvních režii, chtěl jsem, aby na jeviště přišel kluk

PŘES PADESÁT LET
nerozlučná dvojice
– Jan Kačer a Nina
Divišková. Léta museli
žít tak trochu na
dálku, když byl Jan za
normalizace vystrčen
z Prahy a musel být
rád za oblastní scény.
Dnes se k nim vrací –
ví, že dobré divadlo
může vznikat všude.

s gramofonem, na kterém se točí deska a normálně hraje. To nešlo. Když jsem chtěla, aby se zapnulo rádio, také to nešlo. Teď si můžete přát všechno – bouřku, přímý přenos z oceánu, věrohodné výbuchy, pohled do nitra lidského těla, všechno...

Nikdy mě to vlastně nezajímalo. Dnes to má divadlo těžké. Podívejte se na reklamu – třeba na colu. Jak chcete klasickými divadelními prostředky konkurovat třiceti vteřinám, kde jsou mořské proudy, nahé holky, tygři rvou a žerou třeba člověka... a to všechno za půl minuty. To je zážitek, to je přehlídka vjemů.

A vy máte jen herce, kteří jsou třeba nastydli, a pár kusů rekvizit. Přitom musíte po dvě hodiny zaujmout člověka, který denně spotřebuje obrovské sumy šotů, reklam, přenosů, internetů a všeho ostatního. Na první pohled je to prohraná věc. Ale když umíte ukázat drama lidského života jen s pomocí dvou postav a jedné židle, můžete diváka strhnout.

Svět je trochu divný

Nedávno jsme hráli s Třískou v Karlových Varech. Obrovský úspěch, ovace. Ale v jednom místě měl zvukař pustit na určitou repliku hudbu. Propásl to o jednu větu. A Tříška přes obrovský úspěch okamžitě hudroval – co je to za idiota! U nás v Americe by ho hned vyhodili!

Šli jsme do auta a milý Jan najednou nemohl najít svůj mobil. Ten pořádný, akurátní, dokonalý Američan zklamal sám sebe. Po půlhodině našel telefon řidič. Jen jsem si

tiše říkal – vidíš, pánbíček tě potrestal! A tak je to v divadle, tam nevidíte stokrát opravenou a upravenou konzervu plnou retuší, dodatečných efektů nebo neuvěřitelných barev a zvuků, v divadle sledujete život.

Život v běhu času, byt' zkoncentrovaný do několika desítek minut. Každý večer je originál, každý je trochu jiný. Divák ale může být součástí naprosto originálního zážitku.

Asi bychom se jako lidi 21. století už neuměli vzdát všech vymožeností a převratných technologií. Já se dokonce vysmívám předstávám, že máme všichni utéct někam na vesnici nebo do lesa, pěstovat byliny a chovat zvířata pro vlastní potřebu. Ale zároveň se ptám, proč ty vymoženosti dělají život stále složitější.

Proč musím čekat na hovězí z Argentiny a oni musí zase čekat třeba na rýžová košťata z Afriky? Je opravdu dobré, když si musím koupit košili z Indie, aby tam kupovali třeba českou paštiku? Proč mi někdo nabízí kuřata z Polska, jen aby vydělal na jablka z Maroka? Dobře, moderní medicína nám dává léta navíc. A máme pro ten čas náplň? Najdete novou práci v padesáti, šedesáti?

S tím si přece společnost vůbec neví rady. Ale čas života se prodlužuje. Poslouží mi v takové situaci internet? Abych se dozvěděl, že takhle jsou na tom miliony, možná desítky milionů lidí v zemích, které si říkají vyspělé? Štěstí a spokojenost člověka se asi neskrývají v nějakém čipu. A najít je může jen člověk sám. Proto se to tak často nepodaří. ▶

*Autor je režisér a herec.
Záznam a mezititulky (zj)*

SLOUPEK Jiřiny ŠIKLOVÉ

Počítače? Zlo i dobro

Přivaly e-mailů mě někdy otravují. Když jich vyřídím dvacet, začínám být nervózní, po třicátém již skoro každý druhý automaticky mažu. Výjimkou jsou ovšem známí a přátelé a adresy těch, jejichž názory mě zajímají. Několik let si tak dopisují a získávám zajímavé texty od jedné kolegyně a teprve nedávno jsem zjistila, že bydlí v Sekyrách až u hranic za Aší a na vozíku je dvě desítky let. Má perfektní přehled o našem i světovém dění, diskusní příspěvky sleduje i sama do nich přispívá, občas mi přepoše text i s výstižným komentářem. Její zdravotní stav jsem zaznamenala, až když jsem ji pozvala na zahájení výstavy fotografií Dany Kyndrové. Ona mi o nich totiž psala, ale viděla je předtím jen na internetu. Když zemřel můj bratr, měla jsem pocit, že švagrová je trochu izolovaná, a přemluvila jsem ji – to už jí bylo skoro osmdesát –, aby překonala svůj ostych před počítačem. Dnes je denně na síti, sama stahuje si texty z Googlu, a když chci jít na určitý film do kina, napíšu jí a ona mi sdělí, kde ho hrají. Druhá švagrová, z nás tři nejmladší, sice má doma počítač, ale spíše jen jako doplněk interiéru. Stereotypně odpovídá: Já s tím neumím. Vždycky vtipkuji: Naučíš se to – řízení auta, počítač a kalašnikov musí umět použít všichni! Jinak nemají význam. Sama jsem sice nikdy kalašnikov nepoužila, ale asi bych se s ním taky naučila, kdyby to usnadňovalo komunikaci a zařazovalo člověka do společnosti, jako to dělají počítače. A lidé se učí rychle. To je stupeň vzdělanosti, který chápeme jako normální a neuvědomujeme si hodnotu tohoto způsobu zpřístupnění kulturních hodnot i vřazení se do společnosti, do celku. Jen těch nádherných filmů o skvostech v obrazárnách světa, o zemích, o nichž jsme kdysi četli v knihách cestovatelů Hanzelky a Zikmunda – a byly pro nás nedostupné. Teď se lidé napřed podívají do počítače, co se dá kde navštívit a prohlédnout, aby se po příjezdu rychle zorientovali. Mluvíme o lidech nezařazených, vyloučených, rozhorlených, izolovaných, snažíme se odstraňovat bariéry při vstupech do divadel a muzeí, dělat výtahy na stanicích metra a nájezdy na nástupiště. Považujeme to za normální a správné. Ani si už neuvědomujeme, že ještě před dvaceti lety jsme museli překonávat nejen fyzické bariéry, ale i ty v našem myšlení. Tak se obdobně snažme přijmout jako samozřejmost i počítače, které tyto bariéry odstraňují také. A jak rychle! ▶

Autorka je socioložka,
členka rady Konta BARIÉRY.

DESIGN PRO NEVIDOMÉ

Kateřina **Kubánková**

JAKOU BARVU MÁ

Hmatová knížka **Zatúlané bodky (Zatoulané tečky)** pro zrakově postižené čtenáře, kterou navrhla designérka **Kateřina Kubánková**, byla jedna z oceněných prací loňského 20. ročníku **Národní ceny za studentský design**.

Text: PAVEL HRABICA
Foto: JAN ŠILPOCH A ARCHIV

Dá se popsat, jak vaše knížka funguje? V čem je výjimečná?

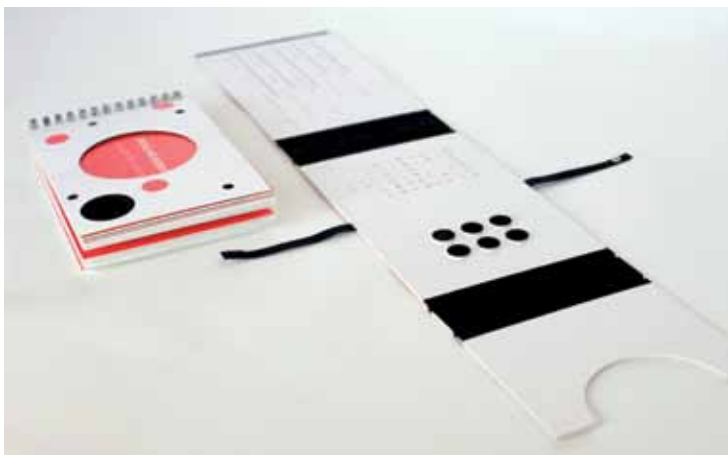
Unikátnost knihy spočívá ve výběru technologií, tzv. Flock a Tactile Varnish, které byly při realizaci použity. Tactile Varnish je v hrubém překladu reliéfní lak, který se nanáší ve výjimečně silné vrstvě, a může tak být použit pro tisk Braillova písma. Flock je velmi zajímavá oblast sítotisku, která má ve výsledku sametový charakter. Na stránky je tedy nanesen text v Braillově písmu technikou sítotisku, písmo se tak nebortí a netrpí lidským potem, je v podstatě věčné. Klasické knihy pro nevidomé se musí po nějakém čase vytisknout znovu. V knížce také najdete ke každé řídce ilustrace, s některými lze pohybovat, jiné vydávají zvuky – to aby byla pro čtenáře co nejzábavnější.

Název napovídá, že je to knížka pro děti. Čím jste se inspirovala?

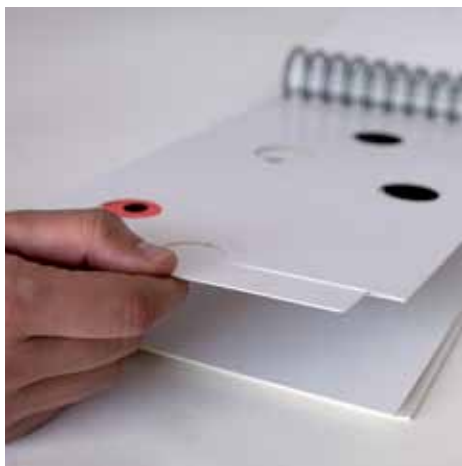
To celé byla vlastně velká náhoda. Kamarád se zabývá namlouváním komentářů k filmům pro nevidomé. Poprosil mě o pomoc při výrobě trojrozměrné masky pro večer spojený s promítáním filmu s audiokomentářem. A to mě inspirovalo – proč nezkusit zprostřed-

VÍTR

KATEŘINA KUBÁNKOVÁ našla inspiraci pro svou knihu v Norsku, u nás musela pro její praktickou realizaci hledat poměrně dlouho firmu, která by byla schopna zkombinovat dvě sítotiskové technologie najednou. Náročnou výrobu tří exemplářů zvládli nakonec tiskaři z Brna.

Zřejmě bych se z ocenění neuměla do budoucna radovat, kdyby zůstalo jen u nich a kniha skončila někde ve vitríně.

kovat nevidomým něco, čím se pravidelně zabývám. Ve škole jsme běžně vytvářeli grafické návrhy knih. Rozhodla jsem se proto pro tuto formu. Problematika knížek pro zrakově postižené je obrovské téma.

Jak knížka vznikla?

Celé to vznikalo úplně opačně, než je obvyklá příprava knihy. Většinou je to tak, že autor něco vytvoří a podle příběhu ilustrátor maluje obrázky. Já jsem nejdřív vytvoři-

la hmatové ilustrace a pak jsem pozvala ke spolupráci kamaráda Petera Starička, jinak slovenského právníka a současně vynikajícího básníka. Řekla jsem mu zhruba svou představu příběhu, společně jsme vybrali ilustrace a on k nim následně vytvářel veršovaný příběh o berušce, která ztratila šest teček. Na počátku příběhu je vědec, jenž berušce slíbí, že tečky najde, jenomže usne ve vaně, takže je na čtenáři, aby jí pomohl sám. Vydá se tedy na výpravu, cestou potkává zvířátka a hledá tečky.

Většina z nás má o knihách pro zrakově postižené zažitou představu bílých stránek plných vystouplých bodů Braillova písma.

To je právě omyl; proč by nemohly mít také obrázky? Proč by čtenář nemohl mít v rámci příběhu kromě Braillova písma ještě jinou hmatovou informaci, další vjem z knížky? Navíc hmatové knížky jsou vynikající motivační pomůckou, aby děti mohly prožívat radost ze čtení. A také umožní představit věci, na které si nelze běžně sáhnout, jako například sopku, mrakodrap nebo sluneční soustavu. V současnosti se výrobě hmatových knížek věnuje především Macanova knihovna, z jejíž dílny vychází většina učebnic pro školy. Problém však spočívá v tom, že se učebnice omezují pouze na plastové fólie, do nichž jsou obrázky

vytlačeny. Mají samozřejmě dlouhou životnost a nebývají nákladné, ale pro děti jsou bohužel jen málo přitažlivé.

Úplným opakem jsou pak ručně vyráběné knížky, které vznikají většinou díky rodičům a kamarádům zrakově postižených dětí; některé jsou skutečně překrásné. Nevýhodou je samozřejmě jejich komplikovanost a časová náročnost na výrobu. Proto také často existují pouze v jednom exempláři. Tak jsem si řekla: proč nevymyslet knihu, která by se dala vyrábět sériově a zároveň neztratila na přitažlivosti. Výsledná knížka není samozřejmě jediná možná cesta, ale je to jeden ze způsobů, jak k tvorbě hmatových knížek přistupovat.

Bylo složité hledat způsob tisku, tiskárnu a vše, co je k výrobě knihy potřeba?

To byl vlastně hlavní problém. V knize jsou vyřezávané obrázky, pohyblivé části, sametový povrch. Kniha je kombinací dvou sítotiskových technologií. Není to žádná novinka, ale neobvyklé bylo jejich využití najednou a pro potřeby hmatové knihy. Nebylo snadné najít u nás tiskaře. Někde mi rovnou řekli, že tento způsob výroby nedoporučují. Během průzkumu jsem však objevila podobné knihy od norské autorky Anette Diesen, a jen díky nim se mi nakonec podařilo přesvědčit jednu brněnskou

DESIGN PRO NEVIDOMÉ

HMATOVÁ KNÍŽKA se zcela liší od klasických knih pro nevidomé. Dala dohromady Braillovo písmo se statickými i pohyblivými reliéfy a tvary. Knížka má elementy, které napodobují pohyb, vydávají zvuky, mají různý povrch, čímž výrazně aktivují fantazii nevidomých čtenářů.

» tiskárnu ke spolupráci. Byli neskutečně laskaví, pracovali jsme na knize tři měsíce, než se vymyslelo co a jak. Celkem vznikly tři exempláře.

Kolik kniha stála?

V tomto případě vyšel jeden exemplář asi na dva až tři tisíce korun.

Abyste šla cena výrazně dolů, muselo by být samozřejmě mnohem více výtisků.

Zatoulanými tečkami se současně zabývala vaše diplomová práce. Jsou podobné studentské práce a projekty v oblasti týkající se handicapovaných běžné?

Upřímně – občas jsem se setkala s podezřením, že tím, že dělám knihu pro nevidomé, získávám automaticky jakýsi kredit. To je podivný stereotyp. Vždyť my bychom měli dělat sociální projekty úplně svobodně a samozřejmě. Jako by sociální projekty s sebou nesly nějaké stigma. To je nesmírně destruktivní. Vždyť ve škole jsme dělali mnoho knížek, ale vůbec nikdo neuvažuje, že by v rámci možností mohl normálně dělat i knihy pro nevidomé děti. Bojím se, že se dalších deset let po mně nikdo do něčeho podobného nepustí.

Hmatová knížka byla oceněna v rámci studentského designu, je nominována na Objev roku (soutěž Grand Czech design). Bylo by vám líto, kdyby skončilo jen u ocenění a oněch tří exemplářů?

Zřejmě bych se z ocenění neuměla do budoucna radovat, kdyby zůstalo jen u nich a kniha skončila někde ve vitríně. Jestli se dostane do výroby, záleží víceméně na mně. Doufám alespoň, že ocenění vzbudí zájem, že se najdou lidé i prostředky, aby nezůstalo jen u cen.

Co všechno jste skrze tuto knížku objevila? Jaký svět se vám otevřel?

Určitě víc věcí – svět zrakově postižených je v mnoha ohledech fascinující. Co a jakým

info

Kdo je Kateřina Kubánková

Vystudovala Střední uměleckoprůmyslovou školu v Opavě, Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě, obor grafický design.

Za hmatovou knížku říkanek pro zrakově postižené děti, ale také pro vidící rodiče a sourozence, Zatúlané bodky (spoluautor textu Peter Staríček) obdržela v roce 2011 cenu v kategorii Excelentní studentský design.

způsobem nevidomý člověk vnímá. Velmi cenným zdrojem informací mi v tomto směru byly Jana Vachulová a Terezie Kochová z Asociace rodičů a přátel dětí nevidomých a slabozrakých v České republice, organizátorky mezinárodní konference tvůrců hmatových knih, která letos proběhla v Praze a kde jsem svůj projekt také prezentovala. S jedním z účastníků jsem si povídala o jeho zkušenosti s prací se zrakově postiženými dětmi. Vyprávěl mi, jak při sezení, kdy si s dětmi povídali o barvách, se ho jedna holčička zeptala: „A jakou barvu má vítr?“ To byl pro mě jeden z mnoha momentů, kdy jsem měla možnost přemýšlet, jak rozdílně mohou vnímat svět lidé bez schopnosti vidět a že nás by podobná otázka pravděpodobně nikdy nenapadla. ▶

Proč by čtenář nemohl mít v rámci příběhu kromě Braillova písma ještě jinou hmatovou informaci, další vjem z knížky?

PŘÍKLAD PRO OSTATNÍ

DVA SVĚTY V ATELIÉRU P+P

Kdo vidí díla děčínských postižených malířů poprvé, zůstává v němém úžasu. Venku panuje dotěrný chlad, ale v přízemních prostorách někdejší plovárny, kde před třemi roky našel domovské zázemí Ateliér P+P, je příjemně. Nejen kvůli teplu.

Text: NAĎA KOCÁBKOVÁ
Foto: JAN ŠILPOCH

Pohodu a zvláštní atmosféru navozuje přátelsky laděný interiér s dominujícími klenutými stropy, jejichž výzdoba a řemeslně zpracovaný štuk korespondují s umem dávných kumštýřů. Další dominantou ateliéru jsou rozměrná plátna obrazů na stojanech. Za nimi však nepostávají tvůrci s notoricky známými malířskými paletami. Tady se tvoří převážně vsedě, jak to nejvíc vyhovuje lidem, kteří prostě žijí a tvoří jinak. Jsou totiž zdravotně handicapovaní.

„Máme teď tak trochu napilno s přípravou setkání se sponzory. Jde o naše tradiční setkávání. Zaslouží si velký dík za to, že nás podporují. Jsme asi široko daleko jedna z mála neziskových organizací, která nevyužívá žádné dotační programy ani >>

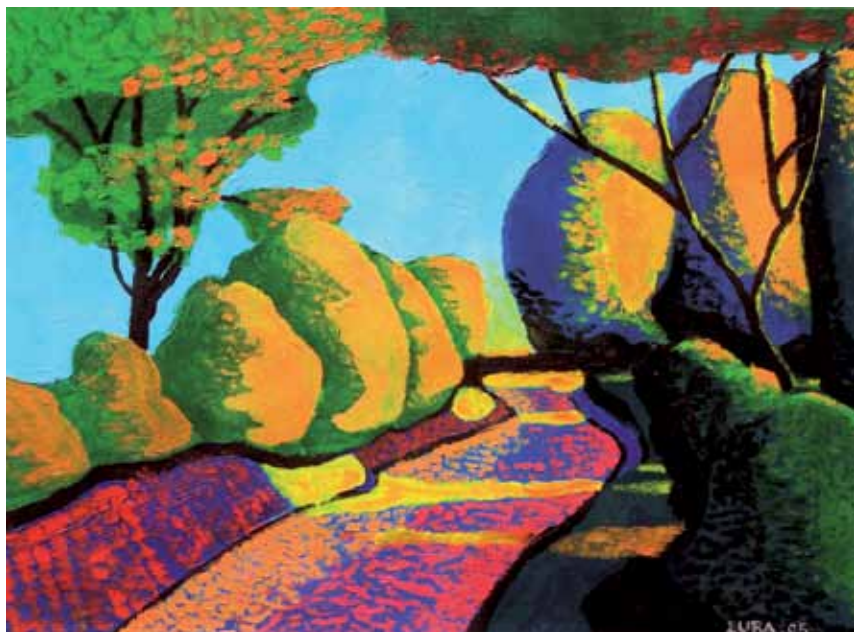

**PETR PLAČEK,
JITKA PRELÁTOVÁ
I RADMILA ŘÍHOVÁ**

jsou dnes v děčínském ateliéru P+P Pavla Ledinského (na prvním snímku stojící) jako doma. Tady mohou svůj malířský talent plně rozvinout, povolit uzdu náladám, dát průchod niterným pocitům i emocím. Handicapovaní lidé tak už nemusí trávit svůj život jednotvárně a jen v ústavu. Ateliér jim dává možnost tvořit obrazy, které pomohou dalším. Jdou totiž jdou do dražby. Z utržených peněz polovinu dostane umělec a druhou část daruje podobně postiženému člověku, kterého si sám postižený umělec vybere. Díla, která jsou v ateliéru těsně před dokončením nebo již hotová, se budou brzy dražít. Pomoc přislíbila také mecenáška Meda Mládková. Děčínský Ateliér P+P si už získal popularitu nejen u nás, ale také v zahraničí. Tady v Děčíně se doslova snoubí sny s realitou.

PŘÍKLAD PRO OSTATNÍ

MEZI OBRAZY V DĚČÍNSKÉM ATELIÉRU P+P

kromě děl Jitky Prelátové, Petra Plačka, Jana Čáslavky a Radmily Říhové dominují rozměrná plátna také Marie Rychetské (Na plovárně, Klauni). Ačkoliv z tohoto světa koncem loňského roku pro nemoc odešla, je nadále pro své kolegy velkou inspirací.

» granty. Tu mecenášskou přízeň jsme samozřejmě nezískali ze dne na den. Museli jsme firmy a další donátory přesvědčit výsledky své práce,“ tvrdí majitel Ateliéru P+P Pavel Ledinský. A dodal na vysvětlenou, že dvě péčka v názvu znamenají Postižení postiženým.

Ostatně musím uznat, když jsem Pavla Ledinského poslouchala, že peníze pro své vize a své lidi dokáže sehnat i v téhle složité době. Jak říká, nestydí se vzít za kličku u nejvyšších manažerů a zámožných podnikatelů nejen v kraji, ale kdekoli v zemi. Svědčí o tom i cena, kterou díky svému nadání vlastní – Nejlepší fundraiser v Ústeckém kraji. „Mám mnoho přátel, známých a dnes už také příznivců a spolupracovníků, kteří jsou nakloněni našim projektům. Dokázal jsem je přesvědčit, že naše myšlenky a plány mají racionální zdravé jádro a především smysl. Podporují nás nejen morálně, ale především štedře finančně. Díky tomu nemáme problém s ročním rozpočtem, který čítá 640 000 korun. Nerodilo se to však samo od sebe a se samozřejmostí. Dalo to dost práce. Dneska jsem rád, že se nám podařilo takový

malý zázrak,“ říká šéf ateliéru, jehož cesta ke kumštu nebyla přímočará.

Co dokáže víra

Pavel Ledinský kreslil pořád a prý docela dobře už jako malý kluk. Jeho životní dráhu ovlivnila nejen maminka, původem Polka, ale především strýc, vážený kněz důvěrně spjatý s Karolem Jozefem Wojtylou, budoucím papežem Janem Pavlem II. Jeho světonázor už tehdy dostal konkrétní obsah, jenž se opíral o víru a naději. Tyto hodnoty si uchovává dodnes. „Jsem věřící a ve všem svém konání jsem se vždy řídil zásadou, že když mně se dostalo pomoci, musím totéž dělat pro druhé,“ říká Ledinský. Tím také naznačuje, proč se rozhodl celoživotně věnovat lidem se zdravotním postižením. Na ně se napojil až po návratu domů, po roce 2003.

Před tím ještě, když mu kvůli náboženství bylo upřeno právo studovat na střední škole, se vyučil v oboru, který se nabízel nejbližší jeho naturelu. Designér obuvi. „Pak jsem musel na rok a půl na vojnu, a když jsem se konečně vrátil do civilu, přišel zlomový rok

1989–1990 a já zůstal téměř na suchu,“ vysvětluje dnes odborně vzdělaný malíř a dodává. „Firma Snaha, pro niž jsem se vyučil, zkrachovala, a neměl jsem prakticky kam jít. Chvilí jsem pracoval u svého otce, ale záhy jsem odešel k jeho známým do Německa, abych se naučil jazyk. Tam jsem se shodou pro mě šťastných náhod setkal s majitelkou soukromé akademie v italské Boloni, a ta mi nabídla studovat malířství na tamní prestižní škole. Byla to velká výzva.

Souhlasil jsem s podmínkou, že nejdříve musím zvládnout italštinu. Prakticky to znamenalo půl roku přes den pronikat do tajů nového jazyka, po večerech jsem pak umýval nádobí v jedné restauraci. Byla to jazyková praxe nad jiné! Teprve potom jsem absolvoval akademii,“ svěčil mi Pavel Ledinský své curriculum vitae.

Po návratu do Děčína pracoval ve Slunečnici, občanském sdružení, kde také založil a vedl výtvarný ateliér. Už tehdy zde umožnil lidem s postižením rozvíjet umělecké nadání. Přesvědčil sebe i ostatní, že dokáže na počátku téměř nemyslitelné – aby lidé s různým druhem postižení, kteří se do té doby setkali jen s pastelkami, začali poznávat, jak se

Každý obraz představuje něčí konkrétní život, nějaký příběh. Do každého obrazu vytvořeného handicapovanými umělci vtiskli autoři kus sebe, svých představ, obrovského úsilí, ale také nesmírné odvahy se svým handicapem se poprat a přivést nás ostatní k němému úžasu.

pracuje s plátnem, temperou, akrylátovými barvami. Aby poznali jména světových mistrů a pod jeho vedením byli takřka jejich následovníky. Jejich obrazy mají podle názorů odborníků vysokou uměleckou úroveň a osobitost. Toužil se však osamostatnit a spoléhat jen na sebe. Proto ze Slunečnice časem odešel a založil vlastní Ateliér P+P.

Naděje jménem Jitka

K jeho velkým nadějím bezesporu patří Jitka Prelátová. „Musím si ještě pohrát s některými detaily. Nějakou dobu na tom díle ještě strávím,“ prohodí u téměř dokončeného obrazu. Její plátno má rozměr téměř dva metry a podle mého laického úsudku mu zhoła nic nechybí. Věřím, že na chystané dražbě bude o dílo velký zájem. „S tou mojí tvorbou je to trochu složitější. Já jsem nikdy nemalovala, tomuhle koníčku jsem propadla před několika lety. Pořád se mám co učit,“ dodává Jitka s úsměvným pohledem na šéfa ateliéru, který občas zdravotně postižené umělkyni vytkne chybu a zároveň poradí, jak pokračovat v díle dál. „Radím ale stále méně. Myslím, že za těch pár let Jitka udělala obrovské

pokroky a totéž platí i o ostatních, kteří sem docházejí,“ dodal Pavel Ledinský.

Chvála určitě patří také Janu Čáslavkovi, Radmile Říhové, Simoně Sklenčkové a nebylo by správné zapomenout na talent a umění Marie Rychetské. Vzpomínka patří vynikající handicapované malířce, která své kamarády kvůli nemoci předčasně opustila navždy. Ta se na hodiny v děčínském ateliéru P+P prý doslova a v dobrém slova smyslu klepala a přitom říkala: „Přece nebudu celé dny dřepět doma na gauči a čučet na televizi nebo do stěn. To sice také občas dělám, ale jinak jsem moc ráda, že mám možnost docházet do ateliéru. Je to ten nejlepší způsob, jak dobít baterky. Malování mě vždycky bavilo a tady jsem se mohla zdokonalit. A když se mé obrazy líbí, jsem o to šťastnější.“

Své krátké vyznání přidal také Jan Čáslavka: „Pavel ponechává na nás, co budeme malovat, s jakou tematikou. Tvrdí, že jsem se hodně zlepšil, ale pořád si od něj nechávám poradit. Pak to docela dobře dopadne,“ svěřil se. Na bývalé děčínské plovárně se i prakticky dobře doplňují dva světy – reálný a umělecký. Nejen proto, že autoři děl se rozhodli ponechat si z prodeje obrazů jen polovinu

částky a druhou věnovat jiným handicapovaným, kteří to nutně potřebují...

Kus sebe

Každý obraz tady představuje něčí konkrétní život, nějaký příběh. Do každého obrazu vytvořeného handicapovanými umělci z Ústí nad Labem, České nebo Krásné Lípy či Děčína vtiskli autoři kus sebe, svých představ, obrovského úsilí, ale také nesmírné odvahy se svým handicapem se poprat a přivést nás ostatní k němému úžasu. Stejně tak nás k němu uvádějí všichni ti nejmenovaní sponzoři a mecenáši, kteří jsou léta příznivě nakloněni ateliéru P+P a kteří díky své prozřetelnosti dávají smysl životu všem, kteří zdejší ateliérem procházejí. Dávají tím příkladně najevo, že výtvarné umění plnilo a plní mnoho funkcí a je zde proto, aby především obohacovalo život člověka. Má totiž tu výhodu, že ho uvádí do světa, kde není nic přesně nalinkováno a naservírováno. V ateliéru P+P v Děčíně mají před sebou velké plány. Až sem zavítáte, zastavte se, rozhlédněte a mějte oči dokořán. A nezapomeňte také otevřít srdce a pochopit. ▶

SÍLA HLASU

Nastane někdy doba, kdy s přístroji budeme moci komunikovat podobně, jako bychom se bavili s druhou osobou, a kdy budou moci zrakově postižení běžně naplno využívat moderní dotykové „chytré“ telefony?

Text: ŠTĚPÁN BENEŠ
Foto: ARCHIV

Systémy pro rozpoznávání lidské řeči jsou na vysoké úrovni již řadu let, počítače lze tedy například snadno ovládat pomocí hlasových příkazů jak v angličtině, tak s určitým omezením i česky. Hlasové ovládání již mnoha lidem v počítačové branži pomáhá – například mediálními agenturám při prepisech zpravodajství nebo soudním zapisovatelům. Pomáhá také mnoha handicapovaným, jejichž hybnost je omezena a pro něž hlasové ovládání jak počítače, tak třeba na počítač napojených prvků domácnosti znamená velkou pomoc. Doba, kdy si budeme moci s mobilním telefonem nebo jakoukoliv jinou běžně využívanou elektronikou povídat na úrovni inteligentního dialogu, je ještě přece jen vzdálená. Někteří výrobci se jí ale velmi snaží přiblížit.

Apple se snaží

Mezi výrobce počítačové techniky a mobilních telefonů, kteří běžně intenzivně myslí

SPOLEČNOST APPLE věnuje svým výrobkům a jejich funkcím stejnou pečlivost, jako následně jejich prodeji. Na obrázku obchod v čínské Šanghaji.

na handicapované uživatele, patří bezesporu společnost Apple. Její počítače šlo hlasem ovládat již před mnoha lety (i když třeba jen anglicky) a společnost dělá také hodně pro to, aby mohli lidé s různým handicapem využívat i její chytrý telefon. Mezi poslední pokusy je možné zařadit i uvedení inteligentní hlasové asistentky s názvem Siri, kterou společnost představila jako základní součást poslední generace chytrého telefonu iPhone s označením 4S. Nejde o exkluzivní krok směrem k handicapovaným, využití pro ně je ale obrovské.

Siri je program, který se snaží napodobit funkci asistentky a sekretářky v jednom. Po jejím zapnutí se například stačí zeptat, jaké bude o víkendu v Praze počasí, kolik je 128 krát 1315 nebo kde je nejbližší čínská restaurace, a mobil během doslova jedné vteřiny vrací odpověď, kterou uživateli samozřejmě sdělí příjemným hlasem. Umí také spolupracovat s programy v telefonu, a tak dokáže na hlasový příkaz zapsat poznámku či událost do kalendáře nebo vám připomenout schůzku. To ale není vše. Je možné jí nadiktovat text SMS zprávy nebo rovnou celé e-mailu a vzápětí ho poslat. V zásadě je její využití omezeno pouze vaši

fantazií, pro zrakově postižené pak představuje neúnavného asistenta, díky němuž je možné dokonale využít všechny funkce, které moderní chytrý telefon nabízí k usnadnění každodenního pracovního či osobního života.

Siri je obrovský krok vpřed od prvních pokusů o hlasové ovládání mobilních telefonů. Ty zpravidla fungovaly tak, že bylo nutné vyslovit předem nastavenou frázi, a telefon – pokud vám vůbec rozuměl a nežádal vás o zopakování či rovnou nezačal volat někam úplně jinam, než jste chtěli – provedl, o co jste ho požádali. Většina pokusů s těmito systémy končila u prvního nadšeného testu, kdy většina uživatelů zjistila, že akci „volej Karla“ je opravdu rychlejší provést ručně. Časy se mění a s příchodem chytrých telefonů s rychlejšími procesory a především s přístupem k internetu lze využít plný potenciál programů pro rozpoznávání řeči a pro následně rychlé a přirozené reakce.

Pokusů se objevilo hodně, Siri však zatím, soudě podle hodnocení, stojí na pomyslném vrcholku. Za fascinujícími funkcemi se skrývají složité algoritmy rozpoznávání nejen mluveného slova, ale i kontextu. Siri analyzuje získanou slovní žádost, dokáže z ní rozpoznat klíčové příkazy jako „udělej“, „zapiš“, „připomeň“ nebo „najdi“ a stovky dalších a zároveň také čas nebo místo. Spolupracuje navíc se všemi běžný-

POSLEDNÍ GENERACE chytrého telefonu společnosti Apple, iPhone 4S, si s vámi rád popovídá a pomůže napsat SMS či vyhledat nezbytné informace.

Doba, kdy si budeme moci s mobilním telefonem povídat na úrovni inteligentního dialogu, je ještě přece jen vzdálená. Někteří výrobci se ji ale velmi snaží přiblížit.

mi funkcemi telefonu, jako jsou kalendář, mapy, budík, připomínky, e-mailový klient nebo SMS zprávy. Při vyhledávání informací využívá také internetové připojení, můžete jí tedy pokládat i faktické otázky, na které vám odpovědi hravě najde ve světové síti. Ve spojení s handsfree systémem není nutné se vlastně telefonu ani dotknout, a přitom využít naplno vše, co nabízí. Spolupracovat se Siri mohou navíc další aplikace, které si člověk do telefonu stáhne; možnosti jsou tak opravdu široké. Pro lepší představu o tom, jak takový vyspělý hlasový asistent funguje, je možné zhlédnout prezentační video na stránkách společnosti Apple: <http://www.apple.com/iphone/features/siri.html>.

Zatím bez češtiny

Hlavní překážku pro českého uživatele tvoří zatím absence českého jazyka. Siri plynu le hovoří a rozumí anglicky, francouzsky a německy. Česky zatím neumí a ostatní programy na tom nejsou o nic lépe. Není to proto, že by systémy pro rozpoznávání mluveného slova nerozuměly češtině stejně dobře a kvalitně jako jednodušší angličtině. Velký problém je především slovník výrazů, které tyto programy využívají, a jeho „fyzická“ digitální velikost. Program musí totiž nejen rozeznávat jednotlivá slova, ale i jejich tvary při skloňování. Zatímco v an-

gličtině si slovníky obvykle vystačí s třemi tvary jednoho slova, v českém jazyce musí rozpoznat nejméně desítku tvarů stejného výrazu, navíc i s kontextem, ve kterém je výraz užít. To se neblaze podepisuje na velikosti slovníku a následně i na nutných požadavcích na výkon mobilního telefonu. Část nutné práce dnes obstará telefon pomocí mobilního internetového připojení na externích serverech (a deleguje tak na ně část požadavků na výkon), o rychlosti mobilního připojení v ČR by se ale dalo mnohdy polemizovat.

Jak bylo již řečeno, Siri zdaleka není první vlašťovka ve svém vzdušném prostoru, existují i další, podobně funkční programy. Jejich hlavní devízou spíše je, že si programu původně vyvíjenému jinou společností všiml velký a bohatý hráč formátu společnosti Apple a neváhal do něj investovat bezmála 200 milionů dolarů. Pro rozvoj podobných aplikací to znamená obrovský impulz, a tak nezbyvá než doufat, že za pár let bude mít svou bezchybně fungující asistentku v mobilním telefonu každý člověk, který by ji díky svému handicapu alespoň trochu využil. Už teď zřejmě Siri čeká souboj s nově nastupující konkurentkou s názvem EVI, jejíž funkce jsou podobné a která je k dispozici nejen pro starší verze telefonů iPhone, ale i pro přístroje s operačním systémem Android. Zbývá tedy jen čekat, zda obě dámy někdo naučí mluvit česky. ▶

ERA PORADNA

Na vaše dotazy odpovídá
Milan Jursík,
manažer marketingu
Era Poštovní spořitelny.

? Dobrý den, rád bych měl ve stáří nějakou tu korunu stranou. Dokázal byste mi říci, jak toho mohu docílit nejlépe? Jaké spořicí produkty jsou nejuhodnější?

Bez ohledu na aktuálně chystané změny důchodového systému je zřejmé, že pokud si budeme chtít zachovat svou životní úroveň i po odchodu do důchodu, nemůžeme se spoléhat pouze na penzi od státu. Pro vytvoření finanční rezervy doporučuji především finanční produkty, které bezpečně a zajímavě zhodnocují i malé pravidelně spořené částky a zároveň umožňují využít státní příspěvky a daňové odpočty.

Pro lepší orientaci jsme na stránkách Poštovní spořitelny připravili speciální spořicí kalkulačku, která vám poradí, jak dosáhnout uspokojivé výše příjmu v důchodovém věku. Kalkulačka dokáže jednoduše spočítat, kolik peněz lze získat navíc k penzi od státu při vhodném využití spořicí a investičních produktů.

Kalkulačku naleznete na internetových stránkách Poštovní spořitelny po zadání následující adresy:

<http://www.erasvet.cz/Fyzicke-oso-by/Sporeni-a-investice/Stranky/Sporeni-pro-spokojene-stari.aspx>.

? Mám dospívající dceru, která denně tráví spoustu času u počítače a brouzdáním po internetu. Samozřejmě jako každý rodič mám obavy o její bezpečí. Mohl byste mi z pozice znalce komunikačních technologií poradit, jak se proti nástrahám internetu bránit?

S možnostmi, které internet a nové technologie přináší, jdou bohužel ruku v ruce i nová rizika. Těmi jsou nejvíce ohroženi právě mladí uživatelé. Rychle se totiž naučí technologie ovládat, přitom jim ale často schází základní opatrnost. Je proto hlavně na rodičích a učitelích, aby se snažili děti a teenagery přimět k uvažování nad tím, jak nové technologie vlastně používat.

I z tohoto důvodu v Poštovní spořitelně již třetím rokem podporujeme vzdělávací projekt na webových stránkách www.bezpecne-online.cz. Určitě bych vám doporučil, abyste s dcerou tyto stránky navštívili. Dozvíte se zde vše, co je potřebné k běžnému používání. ▶

Pokud máte jakýkoliv dotaz na Milana Jursíka z Poštovní spořitelny, napište jej na adresu info@muzes.cz nebo Redakce časopisu Můžeš, Melantrichova 5, 110 00 Praha 1.

TIP NA VÝLET

PRADĚD JE PRO DRSONĚ

**Praděd je nejvyšší místo v Česku,
kam se vozíčkář dostane „po svých“.
Má neopakovatelnou atmosféru
a za dobrého počasí je z vysílače krásný výhled.**

Text: PETR BUČEK
Foto: CZECHTOURISM

Do očí pálí ostré slunce a dole se přitom válí tlustá bílá peřina, ze které vykukují jen špičky okolních hor. Údolí Jeseníků zakryla nemilosrdná inverze a vybízí k návštěvě Pradědu, 1491 metrů vysoké hory, která je nejvyšší

na Moravě. Až sem nahoru na Ovčárnu se turisté mohou dostat autobusem, který v hodinových intervalech vyjíždí z parkoviště Hvězda, nebo autem po zaplacení povolenky.

Praděd je jedno z míst, kde se nejdéle v Česku drží sníh, průměrná roční teplota nepřevyšuje 1 °C. I proto si lidé v okolí Bruntálu dávají na své vozy samolepky Bruntál – drsný kraj, drsní lidé. Hlavním důvodem však byla epizoda ze seriálu televize Nova

Comeback, kde jedna z hlavních postav řešila, zda jet z Prahy koncertovat do tohoto odlehlého kraje.

Drsný kraj to je, a tak i dubnu může být na vrcholových partiích snůh. Cesta na Praděd ovšem bude upravená.

Z Ovčárny, kde zastavuje autobus, vede až na vrchol Pradědu asfaltová silnice. Nutno dodat, že tenhle čtyřkilometrový výšlap až k televiznímu vysílači s rozhlednou, jehož horní plošina je nejvyšším (byť umělým) bodem v České republice, dá zabrat i zdravému člověku, natož vozíčkáři. Jde o čtyřkilometrový výšlap do kopce. Ale odměnou jsou krásné výhledy. Na vrcholky svažující se k Červenohorskému sedlu nebo na uříznutý kopec – přečerpávací elektrárnu Dlouhé stráně.

Vše ostatní dnes leží pod mraky, když stoupáme kolem budovy horské služby a několika hotelů nahoru. V dálce jsou vidět Petrovy kameny, další z vrcholů – sedm metrů vysoká skaliska, která jsou přírodní rezervací. Roste tu řada vzácných lišejníků, mechů, dva jesenícké endemické druhy: zvonek jesenícký a lipnice jesenícká.

Asi v půli cesty se od naší silnice odpojuje turistická stezka vedoucí po hřebenu Hrubého Jeseníku na Švýčárnu a dále na Červenohorské sedlo.

Pak se musí ještě kousek popojít až na místo původně kamenné rozhledny dostavěné v roce 1912. Dnes tu stojí mohutná věž vysílače. Rozporuplná dominanta, kterou je vidět zdaleka. Začali ji stavět v roce 1968, dokončili ji roku 1983 a otevřeli zde i restauraci. Věž je vysoká 162 metrů.

Restaurace, a hlavně rozhledna ve výšce osmdesáti metrů zde fungují celoročně. Stačí nasednout do výtahu (je dostatečně

AŽ NAHORU NA VYHLÍDKU televizní věže je možné vyjet i s vozíčkem. Jen tomu předchází trochu prudší výšlap z Ověčárny nahoru. Z věže jsou za dobrého počasí a viditelnosti vidět Krkonoše i Vysoké Tatry.

velký, vejdou se tam dva vozíčky), který během malé chvíle stává kdesi v oblacích – v nadmořské výšce 1563 metrů. Nad místy, kde byla v roce 1955 vyhlášena národní přírodní rezervace.

Vydejte se sem za dobrého počasí, protože zdejší vyhlídka opravdu stojí za to. Koukám na okna, na nichž jsou nakreslené a pojmenované vrcholky, které vidím kdesi v dálce. Dnes je možné dohlédnout až do Tater. Daleko na východě vykukuje jedna osamělá špice. Možná je to Lomnický nebo Gerlachovský štít a v té bílé nádhře vypadá magicky.

Dnes je vidět i Sněžka na západě a zřejmě i Lysá hora s Radhoštěm.

Tím ale návštěva pradědského vysílače nekončí. Dole je restaurace, kde docela slušně vaří – ochutnat tu můžete zvěřinu nebo třeba lívance s borůvkami. Pak už se vydáte na Ověčárnu, odkud se každou hodinu vrací autobusy dolů – do mlhy. ▶

info

Praktické informace:

Auto je možné nechat na parkovišti Hvězda. V každou celou hodinu jezdí na Ověčárnu pod Pradědem autobus. Dolů se pak vrací v půl.

Vyjet nahoru v určených intervalech je ovšem možné i autem. Počet vozů je však omezený a je nutné si koupit povolenku. V zimě stojí 400 Kč, v létě 200 Kč. Držitelé průkazky ZTP a ZTP/P mají slevu.

Kam se ještě podívat v okolí

Na výlet okolo Lyry

Hezkou procházku s výhledem na Praděd a hřeben Hrubého Jeseníku si můžete udělat okolo Lyry, která dosahuje výšky 1092 metrů. Kolem vede asfaltová silnice protínající les. Zaparkovat můžete pod Videlským sedlem, kde je malé parkoviště. Odtud se přejeďte hlavní silnici a pokračuje se po asfaltce. Až na sám vrchol Lyry značená stezka nevede.

Bruntál

BRUNTÁL, vstupní bránu do Jeseníků, zdobí zámek s pěkným parkem.

Bruntál prý býval stejně krásný jako Český Krumlov. Malebné uličky se středověkými domy sice zmizely, navštívit tu ovšem může čtvercové náměstí s farním kostelem Nanebevzetí Panny Marie a barokním morovým sloupem. Nedaleko odtud stojí zámek, který vznikl v 16. století přestavbou z gotického hradu. I v Bruntále mají nový akvapark s plaveckým i relaxačním bazénem, bazénem pro nejmenší a stometrovým tobogánem. Je tu i průplav do venkovního bazénu, dále pak parní sauny, fitness centrum a dvě restaurace. Vstup pro handicapované umožňuje výtah.

www.mubruntal.cz
www.aquaparkbruntal.cz

Karlova Studánka

Malebné lázeňské městečko s línou atmosférou ležící jen pár kilometrů od Hvězdy, hlavního parkoviště dole pod Pradědem. Místo proslavily prameny železité vody, kterou můžete i dnes ochutnat v pavilonu uprostřed městečka. A lidé z blízkého i dalekého okolí sem dodnes jezdí s kanystry. Karlovu Studánku znáte například z filmu S tebou mě baví svět, protože zde skáče po příjezdu manželčiných kamarádek Pavel Nový z balkonu. Je to půvabné místo s lázeňskými hotýlky obloženými dřevem, s restauracemi a kavárnami. Lázně zde byly založeny v roce 1785. Léčí se tu nemoci dýchacích cest a krevní choroby.

Vyrazit můžete i do malého akvaparku, který je výborně připravený i na vozíčkáře.
www.k.studanka.cz

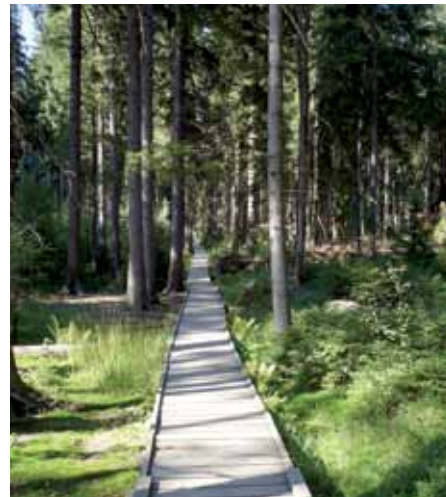
Velké Losiny

Lázeňské městečko s výstavným zámek. Jeho dnešní podoba pochází ze 17. století. Lázně byly známé už v 16. století, dnes se tu léčí nemoci pohybového ústrojí. Ve Velkých Losinách je také výroba ručního papíru, jejíž nejzajímavější částí je možné navštívit.

Prohlídka má dvě části – muzeum a výrobu. „Muzejní expozice je v 1. patře, ale tam bohužel nemáme bezbariérový přístup. Ve výrobě papíru je pro vozíčkáře přístup na pracoviště čerpání, což je nejzajímavější část výroby,“ říká ředitel ruční papírny Jan Jurčík.

Snížené vstupné ZTP, ZTP/P 30 Kč.
www.rpvl.cz
www.zamek-losiny.cz/

Rejvíz

ZA NÁVŠTĚVU v Jeseníkách stojí i rašeliníště na Rejvízi, které bylo v roce 1955 vyhlášeno za národní přírodní rezervaci.

Dalším tipem na příjemnou a naučnou procházku, kde na cestě nečhají žádné složité překážky ani bariéry, je Rejvíz, malebná vesnička nedaleko Zlatých hor. V roce 1955 byla zdejší rašeliníště vyhlášeno za národní přírodní rezervaci. Jejím základem jsou Velké a Malé mechové jezírko. Z obce až k jezírkům vede naučná stezka Rejvíz – Mechové jezírko. Je asi kilometr dlouhá a jde se po chodníku poskládaném z klad. Je to příjemná procházka ve stínu stromů a končí u zajímavého ekosystému se vzácnými druhy rostlin. ▶

<http://itras.cz/rejviz/>

JAK SE ZMĚNIL PŘÍSPĚVEK NA ZVLÁŠTNÍ POMŮCKU

Text: LUCIE MARKOVÁ

Změny, které přináší sociální reforma, se dotýkají velkého množství osob s postižením. Vysvětlujeme postupně ty nejdůležitější.

Od ledna letošního roku upravuje problematiku příspěvků pro zdravotně postižené osoby nový zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám zdravotně postiženým. Ten upravuje pouze dva typy příspěvků pro OZP – příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku.

Do příspěvku na zvláštní pomůcku (§ 9–13) se nově sloučily také příspěvek na zakoupení a úpravu motorového vozidla a příspěvek na úpravu bytu. V tomto článku se blíže podíváme na podmínky čerpání tohoto příspěvku a zaměříme se především na to, co se proti roku 2011 změnilo.

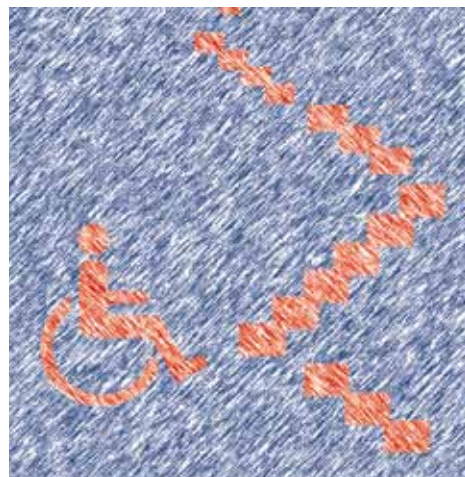
Příspěvek na zvláštní pomůcku lze čerpat na základě těžkého pohybového, zrakového či sluchového postižení. Příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na zakoupení motorového vozidla lze také čerpat na základě základě těžkého mentálního postižení.

Jednotlivé zdravotní indikace a k nim příslušné možné zvláštní pomůcky přesně stanovuje vyhláška č. 388/2011 Sb. V dotazech z naší Poradny pro život s postižením v tomto čísle časopisu Můžeš jsem se snažila shrnout pomůcky pro zrakové a sluchové postižené. V tomto článku tedy shrnu pouze pomůcky, které lze nově žádat na základě tělesného postižení (tzv. těžkých vad nosného a pohybového ústrojí):

- odpověď: dodatečná úprava motorového vozidla; jedná se o úpravy vyžadující montáž – např. ruční ovládání, usnadňování nastupování, nakládání vozíku
- odpověď: stavební práce spojené s uzpůsobením koupelny a WC; jedná se o stavební práce a s nimi nezbytně související materiál na úpravu (nikoli o obklady, podlahové krytiny, sanitu apod.)
- odpověď: speciální komponenty osobního počítače, např. uzpůsobená klávesnice, myš, speciální programové vybavení
- odpověď: nájezdové ližiny
- odpověď: přenosná rampa
- odpověď: stavební práce spojené s rozšířením dveří v bytě

Upozorňuji, že výše uvedené pomůcky lze žádat na základě konkrétních zdravotních indikací uvedených ve vyhlášce.

Hlavními změnami proti stavu v roce 2011 je vyřazení zdravotnických pomůcek (např. toaletní židle či elektrického vozíku);

tyto pomůcky však i nadále hradí zdravotní pojišťovna. Negativní změnou je jistě zúžení oblasti úprav bytu – dříve bylo možné žádat na úpravu bytu v rámci speciálního příspěvku např. i speciální kuchyňskou linku, sanitární techniku atd.

Dnes je možné čerpat příspěvek pouze na stavební práce a s nimi nezbytně související materiál (viz výčet výše).

Příspěvek je vždy poskytován max. do výše 350 000 Kč, přičemž úřad práce hradí pouze 90 % z ceny pomůcky. Pokud finanční situace osoby neumožňuje 10% spoluúčast z ceny, může úřad snížit spoluúčast na minimální částku 1000 Kč.

Pokud je však cena pomůcky nižší než 24 000 Kč a příjmy společně posuzovaných osob přesahují osminásobek životního minima, příspěvek se až na zvláštní případy neposkytne. Zde se předpokládá, že si její osoba může uhradit z vlastních finančních prostředků.

Osoby s některými těžkými vadami nosného a pohybového ústrojí a osoby s těžkou nebo hlubokou mentální retardací či stavy na rozhraní těžké mentální retardace pak mohou žádat také o příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný pro zakoupení motorového vozidla. Tento příspěvek je možné získat v maximální výši 200 000 Kč na období 10 let (bez nutné 10% spoluúčasti).

Na některé dražší pomůcky nelze od 1. 1. 2012 získat příspěvek, nicméně lze peníze vypůjčit od úřadu práce na základě smlouvy o vypůjčce podle občanského zákoníku. Jedná se o schodolez, schodišťovou plošinu a stropní zvedací systém. ▶

A600 senior ALIGATOR

Snadno ovladatelný mobilní telefon pro seniory. S velkými tlačítky, přehledným displejem a SOS funkcemi.

I telefon pro seniory může být elegantní!
 extra tenké tělo ■ velký barevný displej
 ■ snadné ovládání ■ nabíjecí stojánek
 ■ SOS funkce

Dotazy z Poradny pro život s postižením

Odpovědi na nejčtenější dotazy z Poradny pro život s postižením se tentokrát týkají hlavního tématu **Můžeš. Jde o softwarové vybavení domácího počítače pro sluchově postižené a žádost o příspěvek na notebook.**

? Potřeboval bych poradit s výběrem vhodného programového vybavení pro můj osobní počítač, jsem sluchově postižený. Prý existuje nějaký speciální přístroj, který umožňuje nácvik mluvení.

Odpověď: S volbou vhodného programového vybavení by vám mohli pomoci např. v síti poboček České unie neslyšících. Kontakty naleznete na www.cun.cz. U speciálního programového vybavení k počítači pro osoby s těžkým sluchovým postižením lze využít příspěvek na zvláštní pomůcku podle zákona č. 329/2011 Sb., který je účinný od 1. 1. 2012. Pro úplnost uvádíme výčet všech pomůcek, které lze podle vyhlášky č. 388/2011 Sb. z důvodu těžkého sluchového postižení v rámci tohoto příspěvku získat:

- a) signalizace bytového zvonku, signalizace domovního zvonku včetně instalace,
- b) signalizace pláče dítěte včetně instalace,
- c) speciální programové vybavení (aplikace do telefonu, programy do osobního počítače) pro edukaci a reedukaci sluchu umožňující nácvik mluvení, odezírání nebo znakové řeči,
- d) individuální indukční smyčka,
- e) elektronická orientační pomůcka pro nevidomé a hluchoslepé,
- f) elektronická komunikační pomůcka pro nevidomé a hluchoslepé,
- g) zařízení pro poslech audiovizuálního zařízení,

- h) signalizace telefonního zvonění,
- i) telefonní zesilovač.

Upozorňujeme, že výše uvedené pomůcky jsou dále ještě rozčleněny podle konkrétních typů sluchového postižení. Bližší informace získáte např. na informačním portálu www.ligavozic.cz/ip v sekci Příspěvky pro OZP od 1. 1. 2012. ▶

? Rád bych požádal o příspěvek na notebook od sociálního odboru. Před několika lety jsem již příspěvek obdržel, bude to možné i v novém roce? Mám zrakové postižení. Děkuji za odpověď.

Odpověď: Příspěvek na zvláštní pomůcku upravuje od 1. 1. 2012 zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám zdravotně postiženým. Podle prováděcí vyhlášky č. 388/2011 Sb. lze žádat z důvodu těžkého zrakového postižení o tyto pomůcky:

- a) kalkulačtor s hlasovým výstupem,
- b) digitální čtecí přístroj pro nevidomé s hlasovým výstupem,
- c) digitální zápisník pro zrakově postižené s hlasovým výstupem nebo Braillovým displejem,
- d) speciální programové vybavení pro zrakově postižené,
- e) vodícího psa,
- f) slepecký psací stroj,
- g) DYMO kleště,

- h) elektronickou orientační pomůcku pro nevidomé a hluchoslepé,
- i) elektronickou komunikační pomůcku pro nevidomé a hluchoslepé,
- j) indikátor barev pro nevidomé,
- k) měřicí přístroje pro domácnost s hlasovým nebo hmatovým výstupem,
- l) Braillový displej pro nevidomé,
- m) tiskárnu reliéfních znaků pro nevidomé,
- n) hlasové popisovače pro nevidomé a hluchoslepé,
- o) diktafon,
- p) kamerovou zvětšovací lupu,
- q) digitální zvětšovací lupu.

Výše uvedené pomůcky jsou nadále ve vyhlášce ještě dále rozlišeny podle různého typu zrakového postižení. Bohužel ve vašem případě spíše nebude možné žádat o příspěvek na osobní počítač či notebook jako takový, protože podle našich informací se obyčejný počítač již považuje za běžné vybavení domácnosti. Není tedy zvláštní pomůckou, na jejíž pořízení by stát osobám se zdravotním postižením přispíval. Zvláštními pomůckami je spíše specifické doplňkové vybavení (např. výše uvedená reliéfní tiskárna či speciální programové vybavení k počítači).

V případě, že potřebujete finance na běžný osobní počítač či notebook a na základě žádosti vám na něj úřad práce odmítne přispět, můžete se zkusit obrátit na některou z nadací, které přispívají na potřeby osob se zdravotním postižením; jejich výčet naleznete na informačním portálu www.ligavozic.cz/ip v sekci Organizace. Samo Konto BARIÉRY má projekt Počítače proti bariéram; podrobnosti o něm najdete na www.kontobariery.cz v sekci Projekty. ▶

Na vaše dotazy odpovídají pracovníci Poradny pro život s postižením www.ligavozic.cz

Váš hlas má sílu bourat bariéry

Nabízíme těžce zdravotně postiženým osobám v Plzeňském, Královéhradeckém, Středočeském (včetně Prahy) a Jihočeském kraji možnost naučit se ovládat počítač hlasem a uplatnit se s naší podporou na pracovním trhu. Cílem projektu je, aby nově získaná dovednost zdravotně postižených účastníků kurzů, zvýšila jejich míru nezávislosti na asistenci a umožnila jim ucházet se o vhodné zaměstnání.

Absolventům kurzů nabízíme:

větší samostatnost • lepší informovanost • více soukromí • přístup ke vzdělání • možnost zaměstnání

Více info na www.polovinanebe.cz

VÝŠKA SEDADEL POD DROBNOHLEDEM

Jedinečné srovnání podnikl německý autoklub ADAC, když ve 185 autech změřil výšku sedadla nad silnicí. Vozíčkářům tabulka poradí, do kterého auta přeseďnou snadno a kam se budou dostávat jen s problémy.

NEPŘEKVAPÍ, že Volkswagen k vysokému minibusu T5 Caravelle nabízí malých schod, který usnadní nastupování

Text: PETR BUČEK
Ilustrační foto: ADAC

Na některá auta je lepší rovnou zapomenout, protože mají příliš vysoko sedadla. Podle ADAC klesá pohodlí při nastupování, jakmile výška sedadel přesáhne hranici 80 centimetrů. To platí pro lidi bez handicapu.

Co však lidé na vozíku? Vyhoupnout se do vysokého auta zvládne paralympionik v rámci tréninku, ostatní by se měli ohlednout po něčem nižším.

Bezmála metr nad zemí jsou umístěna sedadla Volkswagenu T5 Caravelle. ADAC jej označila za jakýsi Mount Everest mezi osobními auty, i když v jeho případě jde o minibus.

Za těmito dodávkově vypadajícími auty se třemi řadami sedadel následují v přehledu autoklubu velká SUV – teréňáky určené

na hory, ale často také do džungle dnešních velkých měst.

Vozidla jako Hyundai ix55, BMW X5 nebo Jeep Grand Cherokee proto mohou být stejně jako minibusy pro vozíčkáře kvůli vysoko umístěným sedadlům velkým oříškem.

Ani třída menších vozů SUV nezůstává pozadu za svými většími sourozenci. Honda CR-V, Ford Kuga i Volkswagen Tiguan opět nabízejí vysoké sezení.

O pár centimetrů níže jsou podle měření ADAC sedadla Škody Yeti.

Výše než v této terénně zaměřené škodovce se sedí také ve velkoprostorových vozech. Mezi tato rodinná auta patří Ford S-Max, Renault Scénic, Seat Alhambra či Volkswagen Sharan.

Ze škodovek má nejvýše umístěná sedadla Yeti, za ním následuje Škoda Roomster – tato škodovka bojuje u handicapovaných díky velkému vnitřnímu prostoru i samostatným sedadlům ve druhé řadě.

Komu se přestupuje dobře z vozíku do roomsteru, z tabulky ADAC zjistí, že

podobnou výšku sedadel nabízí například Fiat Panda, Toyota Auris, Peugeot 308 nebo Citroëny C3 a C4.

O zhruba dva centimetry níže než v roomsteru sedí řidič pětidveřové Škody Fabia. Malá škodovka konkuruje výškou sedadel vozům Volkswagen Polo, Hyundai i20 a také Chevroletu Spark.

ADAC naměřil někdy i velké rozdíly mezi kombíky a běžnými verzemi stejných modelů. Například ve fabii kombi jsou sedadla o tři centimetry níže než v krátké fabii.

U octavií je to ale naopak. Kombík má sedadla umístěná výše než oktávka s karoserií liftback.

Nejnižší sedadla mezi škodovkami má podle ADAC model Superb Combi. Mladoboleslavský luxusní vůz není v sezení o moc vyšší než sportovní vozy.

Tato kategorie uzavírá přehled 185 vozů od ADAC. Jen 38 centimetrů nad zemí se sedí v Chevroletu Corvette. ▶

Více na www.audembezpecne.cz

Porovnání výšky sedadel u 185 aut

Model	Výška (cm)	Model	Výška (cm)	Model	Výška (cm)
VW T5 Caravelle	97,0	Toyota Auris	60,0	Renault Mégane	54,5
Hyundai H-1 Travel	94,0	Peugeot 308	59,6	Škoda Octavia kombi	54,5
VW T5 Multivan	94,0	Citroën C4	59,5	Audi A8	54,3
Jeep Wrangler	85,5	BMW řady 5 GT	59,0	BMW řady 5 kombi	54,3
Mercedes Viano	85,5	Citroën C3	59,0	Peugeot 206	54,3
Nissan Pathfinder	84,3	Fiat 500	59,0	Seat Ibiza	54,3
VW Amarok	83,7	Ford Mondeo kombi	59,0	Audi A3 Sportback	54,0
Fiat Scudo kombi	82,3	VW Golf Plus	59,0	Lexus CT	54,0
Hyundai ix35	78,5	Jaguar XJ	58,9	Mini	54,0
BMW X5	77,5	BMW X1	58,5	Hyundai Veloster	53,8
Jeep Grand Cherokee	77,5	Daihatsu Cuore	58,5	Seat León	53,7
Hyundai Sante Fe	76,5	Daihatsu Sirion	58,5	Audi A3 Cabrio	53,5
BMW X6	75,0	Peugeot 308 kombi	58,5	Seat Ibiza kombi	53,5
Kia Sorento	75,0	VW CrossPolo	58,5	VW Eos	53,5
Opel Antara	73,7	Lancia Ypsilon	58,2	VW Scirocco	53,5
SsangYong Korando	72,5	Suzuki Swift	58,0	Audi A1	53,3
Toyota RAV4	72,5	VW Polo	58,0	Mini Coupé	53,3
Peugeot Bipper Tepee	72,1	Hyundai i20	57,8	Saab 9-5	53,2
Hyundai ix35	72,0	Škoda Fabia	57,8	Mini Cabrio	53,1
Kia Sportage	71,8	Chevrolet Spark	57,6	Škoda Octavia	53,0
VW Touareg	71,5	Infiniti M	57,5	VW Golf kombi	53,0
Chevrolet Captiva	71,4	Toyota Prius	57,4	Mercedes E	52,6
BMW X3	71,2	Opel Corsa	57,2	Porsche Panamera	52,5
Infiniti FX	70,9	Peugeot 308 CC	57,1	Seat León	52,5
Fiat Dobló kombi	70,1	Chevrolet Aveo	57,0	Peugeot RCZ	52,4
Mercedes R	69,7	Mazda 2	57,0	BMW 1 Cabrio	52,3
Ford S-Max	69,5	Nissan Micra	57,0	BMW 1 Coupé	52,3
Honda CR-V	69,5	Opel Astra	57,0	Mercedes CLS	52,0
BMW 5 touring	69,0	Mercedes S	56,9	Mercedes E kombi	52,0
Ford Kuga	69,0	Nissan Pixo	56,9	Renault Laguna kombi	52,0
Mitsubishi ASX	69,0	Mitsubishi Lancer Sportb.	56,6	Škoda Superb kombi	52,0
VW Caddy	68,6	Honda Jazz	56,5	VW Jetta	52,0
VW Tiguan	67,7	Kia Picanto	56,5	Renault Laguna	51,8
Audi Q5	67,5	Renault Fluence	56,5	Audi A4 Avant	51,5
Dacia Duster	67,5	Renault Mégane CC	56,5	Alfa Romeo 159 kombi	51,0
Kia Venga	67,2	Renault Twingo	56,5	Audi A6	51,0
Renault Scénic	66,9	Toyota Avensis kombi	56,5	BMW 3 kombi	51,0
Ford Galaxy	66,5	BMW 5	56,1	Honda Insight	51,0
Seat Alhambra	66,1	Ford Focus	56,0	VW Passat	51,0
VW Touran	66,0	Opel Astra kombi	56,0	VW Passat kombi	51,0
Hyundai ix20	65,5	Peugeot 508	56,0	Audi A3	50,5
Nissan Juke	65,5	Suzuki Kizashi	56,0	Audi A7 Sportb.	50,5
VW Sharan	65,2	VW Golf	56,0	BMW 3 Coupé	50,5
Smart ForTwo	65,0	Peugeot 508 kombi	55,8	BMW 3	50,5
Opel Meriva	64,4	Volvo S80	55,8	Honda Accord	50,5
Ford C-Max	64,0	Renault Mégane Coupé	55,7	Mercedes C Coupé	50,0
Mitsubishi iMieV	64,0	Lada 2172	55,6	Mercedes C	50,0
Peugeot iOn	64,0	Ford Focus kombi	55,5	Mercedes C kombi	50,0
Citroën C3 Picasso	63,8	Honda Civic	55,5	Audi TT Coupé	49,5
Chevrolet Orlando	63,5	Hyundai i40 kombi	55,5	BMW 1	49,5
Mini Countryman	63,5	Kia c´eed	55,5	Honda Accord kombi	49,5
Škoda Yeti	63,5	Volvo V60	55,3	Honda CR-Z	48,6
Opel Agila	63,2	Chevrolet Cruze	55,0	BMW 3 Cabrio	47,5
Mazda 5	62,5	Citroën DS3	55,0	BMW 6 Cabrio	47,3
Hyundai i10	62,0	Lada 1117	55,0	BMW 6 Coupé	45,5
Toyota iQ	61,4	Renault Latitude	55,0	Mercedes SLS AMG Coupé	45,2
Citroën DS4	61,2	VW Golf Cabrio	54,8	Porsche 911 Carrera	43,3
Subaru Trezia	60,8	Ford Fiesta	54,7	BMW Z4	43,2
Toyota Verso S	60,8	Škoda Fabia kombi	54,6	Porsche Boxster	43,0
Citroën C5	60,5	Audi A4 allroad	54,5	Mercedes SLK	42,0
Fiat Panda	60,2	BMW 7	54,5	Chevrolet Corvette C6	38,5
Škoda Roomster	60,0	Mazda 6 kombi	54,5		

Pramen: ADAC

SLOUPEK Martina KOVÁŘE

Jak vysoko si jezdíte?

Mnozí šoféři rádi jezdí tak, aby na svět koukali ze svého auta jako z koňského sedla.

Tito žokejové si většinou libují ve vysokých terénních autech a vyznačují se tím, že většinou všude projedou, ale sem tam něco přejedou.

Z vysokého auta vidíte široko daleko, cítíte se bezpečně, ale nevidíte pod sebe. A mnohdy byste přejeli něco přizemního – třeba mě. Jednou na mě, chudáka na vozíku, jeden takový couvl a povídá: „Nezlobte se, já vás fakt neviděl, měl byste mít praporek!“

Jiní ale upřednostňují nízký posed, aby auto cítili například při driftování, což je určitě pro běžný městský provoz velmi důležité. Takový jedinec v Lotusu Seven se vyznačuje tím, že auto drží v zatáčkách jako přibité, jede jako motokára a také tak vypadá. Jeho majitel se bojí jenom venčených psů, kteří mu při parkování lehce mohou udělat, hádejte co.

Zbytek nás jezdí ve standardních výškách. Je dobré si ale uvědomit, že volíme výšku auta z hlediska pohodlí, výšky postavy nebo neduhu. Tedy i z pohledu dostupnosti a handicapu.

Jiné auto zvolí vozičkář, kterému se špatně poleze do vysokého auta, a jiné člověk s bolavými zády, bechtěrevik, protože se nemůže ohnout. Pro něj bude vyšší sezení vysvobození, pro mne naopak peklo, protože bych tam potřeboval vyheverovat.

A proto je na trhu takové množství až nesmyslných modifikací, a proto dělají automobilky až psí kusy a nesmysly, aby se zalíbily, že? Například Porsche Cayenne je klasický příklad vlezlosti firmy do segmentu, kam to neměla zapotřebí.

Vysvobozením pro všechny může být ale technologie – různé úpravy, které eliminují výškový rozdíl, jsou poměrně běžné. Díky zdviháku jsem se svezl ve Fordu Transit i Volkswagenu Transporter a žádnou pomoc jsem nepotřeboval.

SUV jsou tak na hranici možností člověka, který sedí poctivě na vozíku a nestoupá si. Je prostě třeba vyzkoušet, co každému vyhovuje. Osobně si myslím, že výborným řešením a myšlenkou pro dopravu lidí různých výšek vůbec, a zvláště pak handicapovaných, je individuální přístup k jeho potřebám i problémům. Z toho vyplývá jediné optimální řešení: 10metrová limuzína s vřítvkou, terapeutem, barem a barevným řidičem. ▶

Autor je bývalý automobilový závodník, člen rady Konta BARIÉRY.

Jak je to s placením regulačního poplatku v lékárně?

VY SE PTÁTE:

Lékař mi vystavil opakovací recept, celkem si léky vyzvednu 2x a až po více než půl roce jdu zase na kontrolu. Budu platit regulační poplatek jednou, nebo dvakrát?

VZP ODPOVÍDÁ:

Novelizované znění zákona o veřejném zdravotním pojištění (od 1. 1. 2012) uvádí, že pojištěnec hradí 30 Kč za recept, na jehož základě došlo k výdeji prvního z balení předepsaných hrazených léčivých přípravků nebo potravin pro zvláštní lékařské účely, bez ohledu na počet hrazených léčivých přípravků nebo potravin pro zvláštní lékařské účely a počet předepsaných balení.

Na otázku, jakým způsobem se bude vybírat regulační poplatek v případě výdeje léčivého přípravku předepsaného lékařem na opakovací recept, najdeme odpověď ve stanovisku vydaném ministerstvem zdravotnictví: Novelizované znění ustanovení § 16a odst. 1 písm. d) zákona č. 48/1997 Sb. váže povinnost platit regulační poplatek k výdeji prvního z balení předepsaných léčivých přípravků. Takovým výdejem je za daných okolností každý zahájený

originální (původní) výdej léčivého přípravku. Opakovací recept je v zásadě možné považovat za více samostatných receptů, které jsou z důvodu úspory (časová i administrativní) předepisujícím lékařem sloučeny do jednoho dokumentu. V takovém případě je pak každý nově zahájený výdej na opakovací recept nutné považovat za výdej prvního z balení předepsaných léčivých přípravků, a jako takový podléhá povinnosti platit regulační poplatek.

Regulační poplatek 30 Kč je tedy nutno platit za každý samostatný výdej na opakovací recept.

Můžeme ještě uvést, že lékař postupoval zcela správně, když vystavil opakovací recept – je-li léčivý přípravek předepisován na účet veřejného zdravotního pojištění, lze na jeden recept předepsat více než jedno balení jednoho druhu léčivého přípravku pro zajištění léčby pacienta do jeho další kontrolní návštěvy u ošetřujícího lékaře, **nejdéle však na dobu tří měsíců** a zpravidla do počtu tří balení. Jestliže se výdej léčivého přípravku má opakovat, na receptu se uvede pokyn k opakovanému výdeji, a to zpravidla slovem „Repetatur“, a číslicí a slovy údaj o celkovém počtu výdejí.

VZP – POJIŠŤOVNA TĚCH NEJLEPŠÍCH

Získejte garanci péče a mnoho výhod navíc, registrujte se ihned na www.vzp.cz/register.

Infolinka: 844 117 777
www.vzp.cz

SPEKTRA ... moderní kompenzační pomůcky

Zátišská 1914/1, 14300 Praha 4
T: 241 763 416, www.spektra.eu

Kompenzace zraku

Pro slabozraké a nevidomé uživatele existuje široká nabídka elektronických i mechanických pomůcek:

- stolní a kapesní kamerové lupy;
- PC se zvětšováním obrazovky;
- PC s hlasovým a hmatovým výstupem.

ClearView+ stolní kamerová lupa

doplatek
k příspěvku od
4980 Kč

- pro pohodlné čtení knih, časopisů, ...;
- pohyblivý čtecí stolek, zvětšení až 50krát.

Kompenzace motoriky (1)

Lidé, kteří mají problémy s jemnou motorikou, potřebují pro práci s počítačem speciální vybavení, např:

- klávesnice s velkými tlačítky;
- trackball jako náhrada myši;
- spínače simulující myš, či stisky kláves.

BigTrack robustní statická myš

doplatek
k příspěvku od
251 Kč

- chová se jako standardní USB myš;
- lze ovládat celou dlaní nebo nohou.

Kompenzace motoriky (2)

V případě, že nelze k ovládání PC využít ruce či nohy, existují další možnosti. Kurzor myši lze ovládat:

- pohybem hlavy;
- pohybem rtů a změnou dechu;
- pohybem očí.

SmartNAV alternativní ovládání

doplatek
k příspěvku od
889 Kč

- ovládání PC kurzoru pohybem hlavy;
- lze připojit dva externí spínače.

Na nákup těchto pomůcek je nárokový příspěvek od ÚP ve výši 90%.
Veškeré pomůcky si můžete prohlédnout a vyzkoušet v našem předváděcím centru v Praze.

KONTO BARIÉRY
Melantrichova 5, Praha 1

VYMÝŠLET PROJEKTY NENÍ TĚŽKÉ, ALE...

Nad tím bych se dnes s vámi chtěla zamyslet. Co k tomu nadace potřebuje? Dobrý odhad, kam nové projekty zaměřit, důvěru veřejnosti, sponzorů a donátorů. V neposlední řadě i pevnou pozici na nadačním nebi.

ODE DNEŠKA ZA ČTYŘI ROKY by z této polorozbořené, ale krásné stavby mohl vzniknout zajímavý seniorský dům a unikátní nadační projekt.

Foto: JAN ŠILPOCH

V minulém Můžeš jsem se poprvé zmínila o sportovním projektu, o kterém nadace uvažuje. Připravujeme ho pro děti, které mají ztížený přístup ke sportu, protože jejich rodiče jsou nějakým způsobem zdravotně handicapovaní. Chceme zapojit i děti z pěstounských rodin, z dětských domovů, které nemají rovnou příležitost, protože jejich (i chybějící) rodiče nemají dost sil a prostředků. Žádala jsem vás o názory, o zkušenosti.

První odpověď jsem dostala za několik málo dnů od paní Olgy Ruttnerové z Prahy 4. Napsala: „Přišlo mi nové Můžeš... Dveře sportu dokořán... moc se mi to líbí! Přidejte mi prosím nějakého malého spor-

tovc/sportovkyni... pokud nebude zrovna blázen do jachtingu, vzali bychom si ho s manželem pod patronát.“ Takový ohlas potěší. Řeknete si: tak jsme se strefili. Ale hodně práce je před námi. V tomto případě nepůjde ani tolik o peníze jako o perfektně propracovanou strukturu projektu, o ostrůvky pomoci, které musí fungovat v místech, kde jsou děti, na něž bude projekt zacílen. Budeme vás na stránkách časopisu informovat, jak se projekt pro děti, které nemají cestu ke sportu vydlážděnou, vyvíjí.

V jiném případě je projekt jasný, má přesný cíl, přes překážky ale škobrtáte třeba čtyři roky. To je případ našeho Domu čtyř múz, penzionu pro zestárlé herce, zpěváky, hudebníky a tanečnický. Máme už více než šest let chuť přijít s projektem, který zatím v neziskovém sektoru nemá obdoby. Být u vzniku prvního profesního seniorského domu. Ve světě obvyklý způsob, který by

se i u nás mohl osvědčit. Vytvořme pilotní projekt, řekli jsme si před léty, ukažme, že to jde. Vyhlídli jsme si bývalý mnišský pivovar v Praze-Braníku, dominikánský branický dvůr. Byl v hodně zchátralém stavu. Přihlásili jsme se v lednu 2008 do vyhlášeného výběrového řízení, projekt jsme obhajovali s takovým esem, jako je Zdeněk Svěrák, před komisí Městské části Praha 4. Neuspěli jsme. Dozvěděli jsme se, že zvítězil budoucí vzdělávací projekt. Nerozuměla jsem odpovědi, nerozumím ani tomu, že po čtyřech letech se situace opakuje. Městská část znovu rozhoduje o využití téhož objektu. Za ty čtyři roky zchátral ještě více. Náš projekt je stále stejný, jeho zastánců přibýlo. Kromě Zdeňka Svěráka je to celé divadlo Jára Cimrmana, ale třeba také Dagmar Havlová, pražský primátor Bohuslav Svoboda, občanské sdružení Za starý Braník, jehož předsedou je režisér Jan Svěrák. Opět se hlásíme do výběrového řízení a čekáme na stanovisko zastupitelů městské části. Než vyjde další číslo Můžeš, bude rozhodnuto, a tak vám dám vědět, zda se nám po několika letech konečně podařilo uspět s neobvyklým nadačním projektem.

Až budete číst tyto řádky, budu už vědět, jak dopadl druhý ročník projektu Český internet pomáhá. Unikátní sbírka, během níž se nám v loňském březnu podařilo za dva týdny získat 738 000 korun. Když se projekt povede, není těžké ho opakovat, rozšířit, získat další partnery. Proto jsme se pustili do druhého ročníku projektu. V příštím Můžeš vám napíšu, kolik peněz se podařilo pro 13letého Borise a 46letou Hanku, jejichž příběhy proletí od 19. do 29. března českým internetem, vybrat. Jsem ráda, že získáme peníze, které pomohou potřebným. Jsem ale také ráda, že na kouzelných sedm dní zmizí u největších hráčů na českém internetu řevnivost, že zmizí slova jako exkluzivita a konkurence. Pro Konto BARIÉRY a jeho klienty se všichni spojí v jediném zájmu – pomoci. Chceme ukázat, že v neziskovém sektoru také umíme držet pohromadě a nebojíme se konkurence. K projektu jsme proto letos přizvali Bílý kruh bezpečí a na stránkách www.internetpomaha.cz si každý návštěvník může vybrat, který ze čtyř příběhů nabízených oběma organizacemi si vybere, který podpoří.

Přišlo jaro po zdoluhavé a vlezlé zimě. Užijte si ho a za měsíc na shledanou. Hodně jsem vám toho v dnešním článku slíbila. Musím to splnit. ▶

Vaše Božena Jirků
bozena.jirku@baiery.cz

POTÁPĚNÍ? POCITY, KTERÉ SE MUSEJÍ PROŽÍT!

Zatímco většina z nás se potýkala s mrazy letošní zimy, členové a přátelé sdružení Ariel zvládli potápěčskou výpravu vozíčkářů. Jejich cílem byl Egypt. Týdenní únik do úplně jiné reality. Teplo, podmořský svět a oddech od adventního šílenství.

Text: JANA HANOVÁ
Foto: ARCHIV

Dobalit pár posledních drobností a hurá na letiště vstříc novým zážitkům. Čekal nás týden na lodi ve společnosti našich přátel, kteří jsou nám společníky na souši i pod hladinou. Nemožné se stalo skutečností a všichni jsme přišli včas, což považuji za důkaz, že jsme se na výpravu skutečně těšili. Avšak co čert nechtěl, letadlo bylo opožděno. To nás ale nemohlo rozhodit. Během několikahodinového čekání jsme se stihli malinko občerstvit a zachovat si tak veselou mysl až do kýženého odletu. Kdo si počká, ten se dočká, takže jsme nakonec úspěšně vzlétli směr Hurghada.

Po přistání došlo ke šťastnému shledání s našimi vozíky i zavazadly, a tak mohlo začít

nakládání do autobusu, který nás dopravil do přístavu v Zaraze, kde nás čekala loď Jessica. Ta se po sedm dní stala naším útočištěm. Náš pětičlenný tým handicapovaných potápěčů ji poprvé podrobil zkoušce bezbariérovosti. Ne všechno bylo samozřejmě ideální. Skutečně bezbariérová loď v Egyptě asi neexistuje. Ale když člověk chce, zvládnout se dá cokoli, zvláště když má k ruce chrabré asistenty. V zásadě však plavidlo zkouškou prošlo a my se tak mohli bez větších problémů prohnát po palubě, v kajutách i jídelně. Připili jsme si na přivítanou, vybalili výstroj a šli spát. Plní očekávání a unaveni cestou jsme spali, jako když nás do vody hodí. Ve skutečnosti nás to teprve čekalo.

Vzhůru do hlubin

Ráno jsme vstali vcelku brzy, abychom o něco nepřišli. Pohledem jsme se rozloučili s panoramatem přístavu a vyrazili na severní

PODMOŘSKÝ SVĚT
je přehlídkou barev
a života.

K NEJSILNĚJŠÍM ZÁŽITKŮM patřily dva ponory k monumentálnímu vraku zásobovací lodi Thistlegorm z druhé světové války, který je oblíbeným cílem potápěčů.

Někdy to bylo opravdu náročné, ale pokaždé krásné. Proto to přece děláme. Pro uspokojení, že jsem něco dokázal, a pro ten neskutečný klid pod hladinou.

cestu Rudým mořem, což je pro nás v oblasti potápění novinka. Ještě nikdy jsme takovou dobu na moři nepobyvali, vždy se jednalo o jednodenní výlety s návratem zpět na pevninu. Tentokrát to bylo jiné. Pro mnohé z nás i nový zážitek, který si díky faraonovým kletbám a mořské nemoci vychutnali naplno. Všechno za to rozhodně stálo. Nejenže jsme bohatší o určité zkušenosti, ale především o zážitky pod i nad vodou. Máme vzpomínky, které nám nikdo nevezme, a navíc je můžeme sdílet s lidmi, na kterých nám záleží.

Chystali jsme se s pomocí všech na první ponor, který, jak už víme z předešlých ponorů, je pro vyvážení a jiné úpravy zásadní. Takže ne moc kochání, ale technika. Vše se tedy nastaví, jak kdo potřebuje, aby si následující ponory každý patřičně vychutnal. Obléci, nastrojiti, pustit láhev, nasadit masku, automatiku do úst a žbluňky do vody. Nezbytná kontrola a honem do hlubin za krásami Rudého moře.

Každý den proběhly dva až tři ponory, kterých jsme se víceméně podle svých možností účastnili i my vozíčkáři. Podmínky pro naše ponory nebyly vždy úplně ideální, ale i s tím se učíme bojovat a jen tak něco nás nezastaví. Proudby byly někdy opravdu

velmi silné, avšak pod dozorem zkušeného potápěče zvládnete i nepřízeň vodního živlu. Někdy to bylo opravdu náročné, ale pokaždé krásné. Proto to přece děláme. Pro uspokojení, že jsem něco dokázal, a pro ten neskutečný klid pod hladinou. Člověk vnímá jen barvy, krásu a život kolem sebe, chce splynout a stát se součástí podmorského dění. V jednu chvíli vidíte vedle sebe hrající si klauny, na druhé straně hejna skalárů a před sebou morénu, jež si na vás brousí zuby. Zaplavují vás pocity, jež nejdou popsat, ale které se musí prožít.

Je kolem vás spousta života a vy se jej snažíte poznat, pochopit a vše ladit tak, aby ponory probíhaly bezpečně pro obě strany. Nikdy nevíte, co se pod vodou může stát. Každý ponor je originální a ovlivnit jej můžeme pouze svým umem a chováním. Když vám plave malý klaun naproti a kouká do vaší masky, tak víte, že to děláte dobře. To je pro nás ta největší odměna. Upřímná pochvala našich potápěčských guru samozřejmě také.

Vrak je plný aut a motorek

Na naší severní cestě jsme hlavně měli možnost vidět i pár vraků. Mnohým z nás se

splnil sen, když jsme se mohli zanořit k 180 m dlouhému vraku Thistlegormu plnému motorek, aut, vlaků, polních kuchyní atd. z druhé světové války. Je to neskutečný monument, čiší z něj síla a člověka zaplavuje respekt i určitá nostalgie. Měli jsme tady možnost dvou ponorů a pokaždé to bylo neuvěřitelné. Mezi obrostlými auty si hrály ryby na schovávající, z děr unikaly vzduchové bubliny, mezi komíny se vznášeli jedovatí perutýni a my byli toho všeho součástí.

Nezapomenutelné chvíle jsme však nezažívali jen pod hladinou. Naši loď navštívili 5. prosince také čert, anděl a Mikuláš. A opravdu nikdo nebyl ušetřen. Každý musel pátrat v paměti, odhodit stud a zpívat nebo recitovat, aby se dostal ze spárů zlého čerta pod ochranná křídla krásného anděla. To vše pod přísným, avšak spravedlivým dohledem moudrého Mikuláše. S radostí musím konstatovat, že čert, jak se říká, utřel nos... Ačkoliv mnohdy měl Mikuláš co dělat, aby naše výkony ustál. Nakonec dokázal ocenit snahu a přimhouřil oko nad nervozitou i nedostatkem zlata v hrdle.

Týden to byl vskutku nezapomenutelný pro všechny z nás. A počet zanoření se naštěstí rovnal i počtu vynoření. Každý ponor nám dal něco nového, nový zážitek i zkušenost. Voda je živel. Nestálá, nekompromisní a záleží jen na nás, jak se s ní sžijeme, jakého zvolíme průvodce a směr. Myslím, že průvodce máme jedny z nejlepších, mnohé nám ukázali a já věřím, že nás ještě mnohému naučí. Vždy jde o symbiózu světů. Ať už potápěče a vody nebo chodících potápěčů a nás na vozíku. Po týdnu na lodi na otevřeném moři byla ta symbióza znát. A my všichni můžeme jen říci: Děkujeme sdružení Ariel, asistentům a všem přátelům, kteří společně s námi bojují za svobodu pod hladinou! ▶

ÚPRAVY AUTOMOBILŮ PRO TĚLESNĚ HANDICAPOVANÉ

Vyrábíme a montujeme ruční ovládání automobilů do všech typů vozidel:

- elektrickou spojku
- brzdu a plyn

Další úpravy dle přání zákazníka.

Tříkolky a jiná vozítka:

- tříkolky různých modifikací
- čtyřkolky
- sidecary

Možnost doplnit o pomocný pohon.

Možnost náhradního plnění

META Plzeň s. r. o.
Hřbitovní 31, 312 00 Plzeň
tel: 377 686 725, fax: 377 471 519
E-mail: metaplzen@volny.cz
www.metaplzen.cz

INDIVIDUÁLNÍ ÚPRAVY VOZIDEL

INVA CAR

Úpravy sedaček: otočné - výsuvné, dětské otočné - výsuvné, pomocné zvedací "MYOPAT"

Přestavby dodávek a minibusů: nájezdové rampy, kotvení inv. vozíků, elektrohydraulické zdviže "RICON", vložené podlahy, sklopné otočné sedačky

Úpravy pro naložení: osobní zvedáky "INVALIDIFT", přeseďací prkýnka, nájezdové lyžiny, jeřábky, apod.

INVACAR, s.r.o. Průmyslová 464, 387 11, Katovice, info@invacar.cz
Tel.: 383 388 186, Fax.: 383 388 185

mobil: 775 677 603

www.invacar.cz

ruční ovládání na míru
speciální úpravy vozidel

nejširší sortiment úprav, vlastní výroba a vývoj

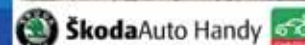
Bambousek 664, 281 26 Týnec nad Labem

Tel.: 321 781 363

Mob.: 608 977 274, 602 866 020

E-mail: malina@rucniovladani.cz

www.rucniovladani.cz

ORCO ZLÍN - technická ortopedie, spol. s r.o.

Okružní 4730, P.O.BOX 456, 760 05 Zlín 5

Tel./fax: 577 217 950, tel.: 577 645 265

e-mail: orcozlin@volny.cz, www.orcozlin.cz

Do lékáren a výdejen zdravotních potřeb dodáváme sériovou obuv:

• **dětskou ortopedickou obuv s pevným vedením paty** (1000,- Kč hrazeno zdravotními pojišťovnami, doplatek pacienta 0 - 150,- Kč) a možnou aplikací individuální vložky. Tento typ obuvi má nejpříznivější cenu, nejvyšší funkčnost a nejdelší trvanlivost na trhu ČR. Obuv dodáváme na rozdíl od konkurence ve vel. 18 - 42 fr. Obuv je vhodná pro dg. DMO!

• **speciální profylaktickou zdravotní obuv pro diabetiky** (1000,- Kč hrazeno zdravotními pojišťovnami s doplatkem pacienta 150 - 400,- Kč). Obuv je proti konkurenční obuvi lehčí, v nártové části prostornější, měkčí a šetrnější k noze.

• **Vyrábíme individuální ortopedickou obuv pro děti i dospělé**, a to jak pro samoplátce, tak s úhradou pojišťovny (máme smlouvy se všemi zdravotními pojišťovnami). Vyrábíme obuv pro pacienty s nejrůznějšími diagnózami i pro diabetiky s těžkým postižením nohou (defekty, poamputační stavy, deformace dolních končetin atd.).

• **Vyrábíme speciální ortopedické vložky**, na speciálním zařízení provádíme měření tlakového pole plošky chodidla v obuvi.

Navštivte nás v naší provozovně ve Zlíně v budově Zlínské polikliniky, a. s., tř. T. Bati 3705, tel.: 577 645 265, 577 217 950, (Po-Pá 7:00 :- 11:00, 12:00 - 15:00, Út 7:00 - 11:00, 12:00-16:30).

V případě zájmu pacienta provádíme po tel. dohodě měření ve všech regionech ČR a to i v bytě pacienta.

Informace na individuální obuv u ing. Rábla na tel. 602 784 839.

VAŠE FOTOGRAFIE

LENKA RAJCHLOVÁ

PETR ŽIŽKA

DANNUŠE FIALOVÁ

SLOUPEK
Ondřeje NeffaNa přelomu
zimy a jara

Petr Žižka je autor nám dobře známý. Tentokrát umístil na web Můžeš.cz sérii půvabných zimních obrázků. Tento snímek je zajímavý svým prohrěškem proti zásadám klasické kompozice: horizont vede proklatě blízko středové osy, a přesto snímek působí úměrně. To proto, že hlavní linií zde není horizont. Ten skoro splývá s oblohou. Oko je upoutáno černou čarou silnice a ta je dokonce pod pomyslnou čarou spodní třetiny. Dvojice stromů je také vhodně umístěna mimo svislou osu. Na autorově místě bych ale udělal malý výřez, zbyl bych se těch stromů vpravo, které lezou do obrazu. Série fotek Danuše Fialové zachycuje okamžiky ze života rodiny a to je moc dobře! Fotografie má sloužit především k radosti a je zřejmé, že právě tam autorka mířila – zachycovala milé okamžiky pohody. Na této fotce trochu vadí ta osoba držící koně – kdyby ji bylo vidět pořádně a směla se do objektivu, fotka by byla asi lepší. Ale co na ní vidím dobrého: autorka šla dostatečně blízko, nebála se dokonce seknout i spodek koňské tlamy. O to výraznější je postava v sedle a o tu zde šlo především. To je ten správný recept – jít blíž, aby hlavní motiv vyplňoval důstojné místo v ploše obrázku. Obdobně rodinná je fotka Lenky Rajchlové. Zde jsou dvě postavy v jakémsi zajímavém prostředí, je to někde v cizině, u fotky nebyl popis. Podařilo se zachytit prostředí i postavy, vkusně, přehledně. Příště by bylo možná dobré nechat postavy dostat se blíž k fotoaparátu, aby byly větší, ale to je jen drobná připomínka, abych tu pořád jen nechválil. Ostatně i portrét pořizovaný Lenkou Rajchlovou je moc pěkný, ale na ten se podívejte na web. Přeji pěkné jaro. ▶

Autor je novinář a spisovatel

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

děkujeme, že posíláte snímky do rubriky Vaše fotografie na adresu www.muzeš.cz. Jsou zde každému k nahlédnutí a Ondřej Neff z nich pravidelně vybírá ty nejlepší. Ty pak otiskujeme a autoři dostanou honorář.

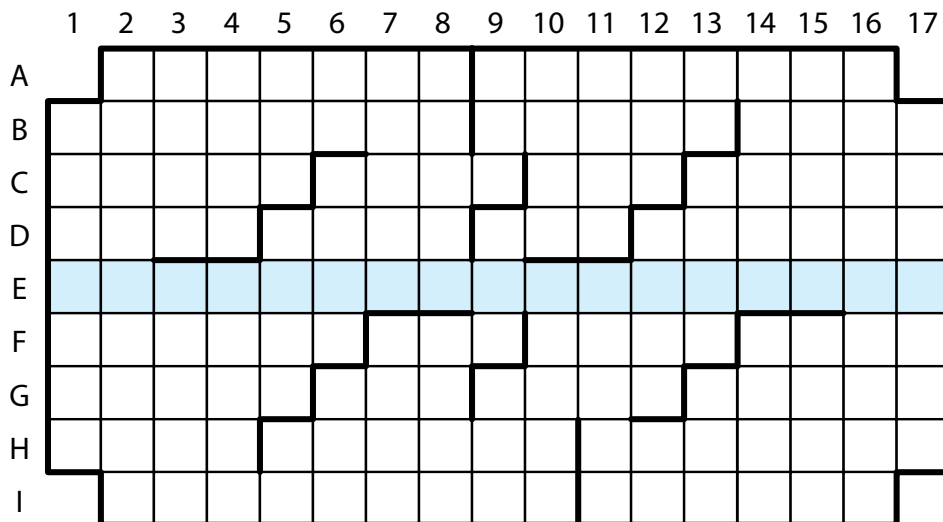
Uvítáme libovolná témata, nicméně začalo jaro, a tak se zaměřte především na ně. Snímky prosím pošlete co největší. ▶

Přeji vám dobré světlo. (jš)

KŘÍŽOVKA**OBJEVENÝ FRANKENSTEIN**

Američtí literární vědci tvrdí, že znají historickou postavu, jež se stala předlohou Frankensteinova ve slavném gotickém románu Mary Shelleyové. Podle nich vzorem zmítaného vědce byl spisovatelce alchymista a fyzik Konrád Dippel z Porýní, který žil v letech 1673 až 1734. Jeho alchymistické pokusy jsou známy historikům lékařství, ale do dnešní doby jej nikdo nespojoval s legendou o Frankensteinovi. Vědci objevili poblíž Mannheimu málo známý hrad Frankenstein. Dippel se stal vyhledávaným lékařem – jeho služby si vyžádala dokonce ruská carevna Kateřina I.

Byl vyhnán ze Štrasburku po obviněních, že vykopával mrtvoly pro své anatomické pokusy – přesně tak jako románový Frankenstein. V roce 1814, kdy Mary Shelleyová cestovala Porýním, byl hrad již pustý. Tehdy mohla také vyslechnout historiky o staré rodině a tajnůstkářském alchymistovi. Vědci se domnívají, že Shelleyová spojila všechny ty poznatky do románu Frankenstein. Příběh vznikl pravděpodobně v roce 1816 – jak spisovatelka vždy tvrdila – jako důsledek známého večera, kdy spolu s lordem Byronem a básníkem Percy Shelleyem seděli... **(tajenka)** a vyprávěli si. ▶

Vodorovně: A. Výstupek ze stěny; dramatická skladba (řídce). – B. Zobrazovací jednotky; naše nejčastější příjmení; vrch u Třebechovic. – C. Jinam (knižně); vady; bratr Čecha; výtvar. – D. Bulharské chlapecké jméno; předurčená; černý pták; osekat. – **E. Tajenka.** – F. Svinutý plát těsta; pravoslavný duchovní; německy „nahore“; obdiv (řídce). – G. Patříci lvě; tmavá část dne; dub korkový; někdo. – H. Tahle; kovbojská slavnost; letopisec. – I. Značka vermutu; český herec.

Svisle: 1. Modelovací hmota. – 2. Urážet. – 3. Na jiné místo (slovensky); značka punčoch. – 4. Peruánská metropole; naplavenina. – 5. A sice; stařík (slovensky); značka radia. – 6. Slovensky „se“; polynéský nápoj; fáze Měsíce. – 7. Hypnotický stav; předložka. – 8. Ryšavý kůň; pružné železo. – 9. Části týdne; pláštěnka (nářečně); lipnice. – 10. Roleta; český básník. – 11. Latinsky „ptáci“; obuvnické družstvo. – 12. Máchnutí (knižně); opotřebovat jízdu; setina hektaru. – 13. Označení našich letadel; záupění; SPZ Kladna. – 14. Sídlo na ostrově Luzon; germánský bůh. – 15. Vymílání hornin; hodně. – 16. Chovatel vodních živočichů. – 17. Historický název Jakarty.

Pomůcka: Dima, Lopez, Narenta, plut.

Zdroj: Panoráma křížovek 5/2002, str. 60.

NA CO SE MŮŽETE TĚŠIT V KVĚTNOVÉM ČÍSLE?

Reportáž z centra znakové výuky v Praze

Sloupek socioložky Jiřiny Šiklové

Rozhovor s Jaroslavem Hrubým o tom, zda lze porozumět světu neslyšících

Co dělají telefonní operátoři pro neslyšící

MŮŽEŠ
Zajímavé čtení pro hlavu i srdce!
Informace, servis!

Správné řešení tajenky z předchozího čísla: DALEKO NA VÝCHODĚ

Luštitelé – výherci:

Mobilní telefon:
Jiřina Kozáčková
Svatováclavská 844
686 01 Uherské Hradiště 1

Knižní cena:
Josef Effenberger
Přestavky 27
783 57 Tršice

Knižní cena:
Vlasta Štěpánková
Francouzská 6
326 00 Plzeň

VÝHERCŮM GRATULUJEME!

Ceny pro vylosované úspěšné luštitelé poskytla Nadace Charty 77 – Konto BARIÉRY.

Správně vyluštěnou tajenku zasílejte prosím vždy nejpozději do 15. následujícího měsíce na adresu redakce: Melantrichova 5, 110 00 Praha 1.

POZOR!

Jeden vylosovaný čtenář získá za správně vyluštěnou křížovku mobilní telefon a dva knihy.

MOBILITA bez hranic

- **KOMPLEXNÍ SLUŽBY**
pro hendikepované řidiče na jednom místě v bezbariérovém prostředí
- **MNOHO VÝHOD**
v rámci projektu Handy car pro osoby se zdravotním postižením
- **PŘEKLENUTÍ DPH**
pro ZTP a ZTP/P se státním příspěvkem
- **PŘÍSTUP**
férový a prioritní přístup k zákazníkovi
- **CEBIA**
všechna auta jsou prověřena programem CEBIA
- **PŘÍPRAVA**
na přípravě programu spolupracovali významní partneři
- **SPOKOJENOST**
uděláme vše pro to, abyste od nás odjížděli v novém autě spokojeni

Auto ESA
Handy car

NAVŠTIVTE NAŠE PRODEJNÍ PLOCHY
OSOBNÍ VOZY K Učilišti 170, Praha 10-Štěrboholy
ŠKODOVKY Skorkovská 1310, Praha 9-Černý Most
DODÁVKY Černokostecká 327, Praha 10-Štěrboholy

www.handycar.cz | zelená linka: 800 555 555 | zákaznický servis: 724 692 222

Petit HW-SW

www.petit-os.cz, petit@petit-os.cz, Olomouc, Řepčinská 82

- ◆ výukový a komunikační software
- ◆ tlačítka a adaptéry k ovládání PC
- ◆ hračky a přístroje pro spínače
- ◆ speciální klávesnice
- ◆ alternativní myši
- ◆ kompletní počítačové sestavy
- ◆ komunikátory

speciální software a pomůcky k ovládání PC

NON-HANDICAP

16. VÝSTAVA PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ

PRAGOMEDICA

34. ROČNÍK ZDRAVOTNICKÉHO VELETRHU

3. - 5. 4. 2012

Výstaviště Praha - Holešovice

www.incheba.cz

**BOHATÝ
DOPROVODNÝ
PROGRAM**

INCHEBA
EXPO PRAHA

PARTNEŘI VELETRHU

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR

roska
ROSKA PRAHA - ROZVOJ VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

můžeš

NON-HANDICAP

3. - 5. 4. 2012

Výstaviště Praha - Holešovice

Při předložení tohoto kuponu na pokladně získáte
bezplatnou jednodenní vstupenku na komplex
veletrhů PRAGOMEDICA a NON-HANDICAP 2012

Firma		
Jméno	Příjmení	
Ulice, č.	Město	Podpis/ Razítko
Telefon / GSM	PSČ	
E-mail		

Organizátor: INCHEBA PRAHA spol. s r.o., Areál Výstaviště 67, 170 90 Praha 7 • Holešovice • T 220 103 304 • E non-handicap@incheba.cz • W www.incheba.cz/non-handicap
Souhlasím se zasláním do adresní banky odborných sdělovaných veškerých informací. Podpisem dávám společnost INCHEBA PRAHA spol. s r.o. souhlas s tím, aby podle § 7 zákona
č. 480/2004 Sb. mohla využít výše uvedenou kontaktní adresu k zaslání svých obchodních sdělení prostřednictvím elektronických prostředků.

INCHEBA
EXPO PRAHA